

# TE PUNANGA TIAKI

## AKAKITEANGA I TE PATIREIA O IEHOVA



AU ATIKARA APII

**TITEMA 30-TIANUARE 5**

**“E Matakite,  
ma te Pure”**

KAPI 3 • AU IMENE: 51, 54

**TIANUARE 6-12**

**Akapeea Tatou me  
Akaari i te tu  
‘Tapapa Ua’?**

KAPI 10 • AU IMENE: 20, 32

**TIANUARE 13-19**

**Toko Itu Tiaki Mamoe,  
Toko Varu Ariki  
—Aiteanga no Tatou**

KAPI 16 • AU IMENE: 43, 42

**TIANUARE 20-26**

**Kauraro ki ta lehova  
au Tiaki**

KAPI 21 • AU IMENE: 43, 31

**TIANUARE 27-PEPERUARE 2**

**Au Tiaki, Aru i te  
Nga Tiaki Mamoe  
Maata**

KAPI 26 • AU IMENE: 5, 25





## TIAPANI

**KAPI MUA:** Tutu anga i tetai ngai tiaki anga rerue i Tokyo. Tere atu i te 2.8 mirioni tangata e na runga ana i te rerue i te au ra ravarai ki Tokyo. Te tauta pakari nei te au taeake kia tae-ria te aronga kare i te kainga i te tua-tau o te angaanga tutu aere mei tera are ki tera are

AU TANGATA:

126,536,000

AU PAPURITIA:

216,692

AU PAINIA TAMOU:

65,245

## I ROTO KATOA I TEIA ITIU

8 Akono Anga  
i te Anoano o Etai Ke

15 Ko te Tavini i te Atua Tona  
Vairakau!

31 Au Apinga Takere

## AU ATIKARA APII

### ■ “E Matakite, ma te Pure”

E mea puapinga tikai kia kore tatou e varea e te moe i te pae vaerua, no te mea kua waitata tikai te openga o to Satani ao. Te akaari maira teia atikara e ka anoanoia tatou kia pure putuputu, ei tauturu ia tatou kia vai ara ua i te pae vaerua.

### ■ Akapeea Tatou me Akaari i te tu ‘Tapapa Ua’?

I roto i teia atikara, apii mai mei te tu tiaki marie o te peroveta ko Mika. Akara eaa te au mea ka tupu ei akairo e kua waitata te tuatau no lehova kia takore i teia ao kino. Pera katoa, ka apii tatou akapeea me akaari i te tu ariki rekareka no te tu akakoromaki o te Atua.

### ■ Toko Itu Tiaki Mamoe, Toko Varu Ariki—Aiteanga no Tatou

E maata te au apiiangā meitaki ta tatou ka mou mai mei to Senakeriba tamakianga ia Ieruselema i te tuatau o Hezekia. E apiiangā puapinga teia no te au tiaki i roto i te au putu-putuanga.

### ■ Kauraro ki ta lehova au Tiaki

### ■ Au Tiaki, Aru i te Nga Tiaki Mamoe Maata

Te uriuri ra te atikara mua o teia nga atikara i te tu e tiaki ra a lehova e lesu i ta raua anana i te enua nei. Te akamarama katoa ra te reira akapeea te au mamoe me akaari e ko lehova raua ko lesu to ratou nga Tiaki. Te akataka maira te rua o te atikara i te tu ka anoanoia no te aronga pakari i roto i te putu-putuanga, me akono i te anana.



*“E akono meitaki kotou, e e matakite, ma te pure.”*

—1 PETE. 4:7.

---

#### AKAPEEA KOE ME PAU?

---

Eaa te au tu pure ta tatou ka anoanoia i te rave?

---

Eaa te tumu ka pure putuputu ei te au Kerititiano mou?

---

Koai ka rauka te puapinga me pure koe no etai ke?

## “E MATAKITE, MA TE PURE”

KUA karanga mai tetai tangata tei angaanga po ana e, “Ko te popongi mamaia te tuatau ngata rava atu kia vai ara ua.” Penei te aronga e angaanga po ana, ka ariki ratou i tana tuatua. Ka rauka ia tatou i te aka-aite i teia ki te tuatau e noo nei tatou. Tei roto tikai tatou i te openga o to Satani ao. Ko teia te tuatau mei te poiri tangotango rai, e ka anoanoia te au Kerititiano kia tauta pakari kia ara ua. (Roma 13:12) Ka tupu te tumatetenga me varea moe tatou i te pae vae-rua. No reira, ka anoanoia tatou kia “akono meitaki,” e kia “matakite, ma te pure.”—1 Pete. 4:7.

<sup>2</sup> No te mea tei roto tikai tatou i te openga o to Satani ao, e mea meitaki kia ui kia tatou uaorai e: ‘Mei teaa rai te tu o taku au pure? Te rave ra ainei au i te au tu pure ravarai, e te pure putuputu ra ainei au? E mea matau ainei naku i te pure no etai ke, me te pure ua ra ainei au no toku uaorai au anoano? Mei teaa rai te puapinga o te pure no toku oraanga?’

#### E RAVE I TE AU TU PURE RAVARAI

<sup>3</sup> I roto i tana reta ki to Ephesia, kua taiku a Paulo i ‘te au tu pure ravarai.’ (Ephe. 6:18) Me pure tatou kia Iehova, e pati ua ana tatou kiaia kia oronga mai i tei anoanoia e kia tauturu ia tatou i to tatou au manamanata. Te karanga ra te Pipiria e Koia “te akarongo i te pure,” e no tona inangaro ia tatou, ka akarongo mai aia me pati tatou i te tauturu. (Sala. 65:2) Inara me pure tatou, kare tatou e inangaro kia pati ua i te au mea ta tatou e anoano ra. Mari ra, kia akapaapaa, kia akameitaki, e kia pati akatenga tatou kia Iehova no te tauturu.

<sup>4</sup> E maata te au tumu no tatou kia **akapaapaa** ia

---

1, 2. (a) Eaa i puapinga ai kia “matakite, ma te pure”? (e) Eaa te au uianga no runga i te pure ta tatou ka tau kia ui kia tatou uaorai?

3. Eaa tetai au tu pure?

4. Eaa tatou ka tau ei kia akapaapaa ia Iehova i te au taime ravarai i roto i ta tatou au pure?

Iehova i roto i ta tatou au pure. Ei akara-anga, ka akakeuia tatou i te akapaapaa iaia me akamanako tatou “i tana ra au ravenga mana” e “tona mana maata meitaki.” (*E tatau ia Salamo 150:1-6.*) E akara ana ia Salamo 150. I roto i te au irava e ono, te taikua maira te akapaapaa anga ia Iehova e 11 taime. No tona inangaro oonu no Iehova, kua atu tetai tangata tata o te au Salamo e: “Taki itu aku akameitaki anga ia koe i te rā okotai, i taau ra tuatua-tika i akatauia.” (Sala. 119:164) Papu tikai e kua tau a Iehova kia akapaapaa iaia. No reira ka tau tatou kia akapaapaa iaia i roto i ta tatou au pure e ‘taki itu taime i te rā okotai,’ koia oki, i te au taime ravarai.

<sup>5</sup> Tetai tu pure ka tau tatou kia rave, ko te **pure akameitaki**. I roto i tana reta ki te au Kerititiano i Philipi, kua tata a Paulo e: “Auraka rava kotou e apiapi i te au mea katoa nei; e akakite ua ra ki te Atua i to kotou anoano i te au mea katoa ra i te pure, e te pati anga atu ma te akameitaki.” (Phili. 4:6) No te mea te noo nei tatou i te tuatua openga o to Satani ao e kua koropini-ia tatou e te aronga “mareka kore,” e mea puapinga no tatou kia akameitaki ia Iehova mei roto i to tatou ngakau no te au akameitakianga tana i oronga mai, kia kore tatou e riro mei to teianei ao. (2 Timo. 3:1, 2) Kua ki teianei ao i te tu mareka kore. Me kare tatou e matakite, penei ka akamata tatou i te aru i te reira tu. Inara me pure tatou ma te akameitaki ia Iehova, ka mataora tatou e kare tatou e kimi apa no runga i te turanga o to tatou oraanga. (Iuda 16) Me kapiti mai te au upoko o te ngutuare i te au tuatua akameitaki ki roto i ta ratou pure no te ngutuare tangata, ka akakeu te reira i ta ratou au vaine e te tamariki kia akaari i te tu akameitaki.

5. Akapeea te pure akameitaki te riro anga ei paruru ia tatou?

<sup>6</sup> Ko te **pure akatenga**, te o maira i te pure anga ma te aue e te roimata. Ka pati akatenga tatou kia Iehova no teaa? No tana tauturu me takinga kinoia tatou e me roko-ia tatou e tetai maki kino. I taua au tuatua ra, e mea natura ua kia pati akatenga kia Iehova no te tauturu. Inara ka pure ua ainei tatou me takinga kinoia me kore me e maki kino to tatou?

<sup>7</sup> Ei tauturu ia tatou kia pau i teia uiangā, ka akamanako ana tatou i ta Iesu i tuatua i roto i te pure a te Atua no runga i te ingoa o te Atua, Tona Patireia, e Tona anoano. (*E tatau ia Mataio 6:9, 10.*) E maata tikai te kino i roto i teia ao, e kare e rauka ana i te au kavamani i te oronga mai i ta te tangata e anoano ra. No reira, e tumuanga meitaki teia no tatou kia pure akatenga ki te Atua kia akatapuia tona ingoa, e no tona Patireia kia takore i te tutaraanga a Satani mei te enua nei. Ko te taime katoa teia i te pure kia Iehova kia akonoia tona anoano i te enua nei, mei tei te rangi katoa ana. No reira kia vai matakite tatou e kia rave i te au tu pure ravarai.

### KIA PURE PUTUPUTU

<sup>8</sup> Kua tata a Petero ki te au Kerititiano e kia ‘matakite ratou, ma te pure,’ inara i tetai atiangā kare aia i rave ana i te reira. Koia tetai pipi tei varea e te moe i roto i te aua i Getesemane ia Iesu e pure ra. E noatu kua karanga a Iesu kia ratou kia ‘ara, e kia pure putuputu,’ kua varea ratou e te moe. —*E tatau ia Mataio 26:40-45.*

<sup>9</sup> No reira, i to te akaapa ua ia Petero e te au apotetoro no tei varea ratou e te moe, kia akamaara tatou e kua roiroi tikai ratou no ta ratou au angaanga i rave i tera ra. Kua

6, 7. Eaa te aiteanga o te pure akatenga, e ka pati akatenga tatou kia Iehova no teaa?

8, 9. Eaa te tumu kare tatou e akaapa ia Petero e te au apotetoro no tei varea ratou e te moe i roto i te aua i Getesemane?





Noatu kua rave a Petero i te tarevake, kua kite aia i te puapinga kia vai “matakite, ma te pure”  
(Akara i te parakarapa 10, 11)

akateateamamao e kua akono ana ratou i te Pasa i taua aiai ra. E oti, kua oronga a Iesu i te au ikuikuanga no te Kaikai Anga Aiai a te Atua kia kite tana au pipi e ka akapeea ratou me akono i te Akamaaraanga o tona matenga. (1 Kori. 11:23-25) Te karanga ra te Pipiria e, e “oti akera te imene, aere atura ratou ki vao i te maunga ra i Oliveta.” Kia tae ratou ki reira, kua na raro ua ratou te aere anga na te au ara o Ierusalema. (Mata. 26:30, 36) Penei kua tae ratou i muri roa ake i te turuaipo. Naringa ko tatou tetai i roto i te aua i Getesemane i taua po ra, penei ka varea rai tatou e te moe. Kare a Iesu i akaapa ana i tana au apotetoro no tei roiroi ratou. Mari ra kua kite aia e, “kua tika oki i te vaerua, te parukaua nei ra te kopapa.”

<sup>10</sup> Kua riro te po i varea a Petero e te moe i roto i te aua i Getesemane, ei apii-anga puapinga kiaia. No te mea, kua akakite ana a Iesu e: “Ei teiane! po e maitu ei kotou katoa iaku nei.” Inara kua pau a Petero e: “Kia maitu te tangata katoa ia koe, kare takiri au nei e maitu.” I reira kua karanga a Iesu e ka uuna a Petero iaia e toru taima. Kare ra a Petero i irinaki ana i ta Iesu i tuatua e kua karanga aia e: “Mate ua atu au ia koe na, kare au e uuna ia koe.” (Mata. 26:31-35) Kua tupu ta Iesu i tuatua te uuna anga a Petero iaia. Te kite anga a Petero i tana i rave, kua kinokino tona ngakau e kua “maata ua atura te aue.”—Luka 22: 60-62.

<sup>11</sup> Kua riro ta Petero i na roto ei apii iaia kia kore e irinaki ki runga iaia uorai. E na te pure i tauturu iaia no runga i teia. Akapeea tatou i kite ei? No te mea na Petero rai i tata e ka anoanoia tatou kia “matakite, ma te pure.” Te akono ra ainei tatou i teia kaveinga Pipiria? E pure putuputu ana ainei tatou ei akaari i to tatou irinaki kia Iehova? Ka tau tatou kia akono i te akoanga a Paulo e: “Ko te manako ra e te tu ra aia, kia matakite aia ko te inga aea.”—1 Kori. 10:12.

### PAUIA TE AU PURE A NEHEMIA

<sup>12</sup> Ko Nehemia katoa tetai akaraanga meitaki. Koia tei apai i te kapu uaina na te Ariki o Peresia ko Aretekasaseti, i te rima anere mataiti M.T.N. Kua pure a Nehemia kia Iehova ma tona ngakau katoa. Te karanga ra te Pipiria e no te turanga ngata o te ngati Iuda i Ierusalema kua akakore aia i tana kai e kua pure akatenga no tetai au ra. (Nehe. 1:4) Te ui anga a Aretekasaseti i te tumu i kinokino ei tona mata, kua ‘pure

**10, 11.** (a) Eaa ta Petero i apii mai mei tei tupu kiaia i roto i te aua i Getesemane? (e) Eaa taau i apii mai mei tei tupu kia Petero?

**12.** Eaa a Nehemia i riro ei ei akaraanga meitaki no tatou?



Me vai 'matakite tatou, ma te pure,' ka tauturuia tatou kia vai tiratiratu kia Iehova me aro atu tatou i te au timataanga  
(Akara i te parakarapa 13, 14)

atura a Nehemia ki te Atua no te rangi.' (Nehe. 2:2-4) Eaa tei tupu mai? Kua pau a Iehova i tana au pure na roto i te tu tei riro ei puapinga no Tona iti tangata. (Nehe. 2: 5, 6) Kare e ekoko, kua akaketaketa teia i to Nehemia akarongo!

<sup>13</sup> Me pure putuputu tatou mei ia Nehemia rai, ka ketaketa atu to tatou akarongo. E tu tangi kore to Satani, e ka timata aia ia tatou i te au tuatau e apikepika ra tatou. Ei akaraanga, me rokoia tatou i te maki kino me kore i te taitaia, penei ka akamata tatou i te manako e kare to tatou taima i roto i te angaanga orometua e puapinga ana ki te Atua. Penei no te au mea kino tei tupu i mua ana, kua riro te reira ei taitaia ki runga ia tatou. Te inangaro maira a Satani ia tatou kia irinaki e kare o tatou puapinga. Na roto

**13, 14.** Eaa ta tatou ka rave ei akaketaketa i to tatou akarongo e kia kore ta Satani au tautaanga e akaparuparu ia tatou?

i teia au tu, e timata ana aia ia tatou ei akaparuparu i to tatou akarongo. Inara, me vai 'matakite tatou, ma te pure,' ka riro te reira ei akaketaketa i to tatou akarongo. Te karanga ra te Pipiria e kua aite to tatou akarongo ki tetai paruru a te tangata vaeau te ka riro ei arai i "te au tao ai ravarai a te vae-rua kino."—Ephe. 6:16.

<sup>14</sup> Me vai 'matakite tatou, ma te pure,' ka papa ua tatou me timataia to tatou akarongo kia Iehova. Me aro atu tatou i te au timataanga e te au akaaanga, e mea meitaki kia akamaara tatou i te akaraanga o Nehemia e kia viviki i te pure ki te Atua. Na roto anake i te tauturu a Iehova e rauka ai ia tatou i te patoi e te akakoromaki i te au timataanga o to tatou akarongo.

### PURE NO ETAI KE

<sup>15</sup> Kia tinamou te akarongo o Petero, kua

**15.** No runga i te pure anga no etai ke, eaa ta tatou ka tau kia ui kia tatou uarai?

pure akatenga a Iesu nona. (Luka 22:32) Tetai Kerititiano i te anere mataiti mua tei aru i te akaraanga o Iesu, ko Epaphera. Kua tauta marie aia i te pure no te au taeake i Kolosa. Kua tata a Paulo kia ratou e: 'Ko Epaphera tei tauta marie i te pure no kotou kare e tivata, kia mou apa kore rai kotou ma te ki i te kite i te au anoano katoa o te Atua.' (Kolo. 4:12) Ka anoanoia tatou kia ui kia tatou uaorai e: 'E tauta pakari ana ainei au i te pure no toku au taeake i te ao katoa nei? E pure putuputu ana ainei au no te au taeake e te au tuaine tei rokoa e te au tumatetenga mei te uriia, te ngaruerue enua, te tunami, e te vai atura? Inaea te tuatau openga i pure ei au no te aronga e maata ta ratou angaanga i roto i te akaaerenga a Iehova? Kua pure ainei au no tetai taeake i roto i te putuputuanga e na roto ra i te au manamanata?'

<sup>16</sup> Ka rauka i ta tatou au pure kia Iehova no to tatou au taeake e te au tuaine, i te tauturu ia ratou. (***E tataua ia 2 Korinetia 1:11.***) Kare ra a Iehova e anoanoia kia pau i te au pure a tona au tavini, i te mea ua nei e kua pure putuputu ratou kiaia. Ka pau mai a Iehova i ta tatou pure, inara ka inangaro aia i te kite i to tatou inangaro tikai no to tatou au taeake. No reira e mea puapinga tikai teia tikaanga kia pure no etai ke. E mea meitaki kia aru tatou i te akaraanga o Epaphera e kia akaari i te aroa no te au taeake e te au tuaine Kerititiano na te tauta anga i te pure no ratou. Me rave tatou i teia, ka mataora atu tatou no te mea "e mea meitaki i te oronga atu i te rave mai."—Anga. 20:35.

#### **"KUA VAITATA ROA OKI TO TATOU ORA"**

<sup>17</sup> I mua ua ake ka tuatua a Paulo e "ka

<sup>16.</sup> E puapinga ainei kia pure no to tatou au taeake e te au tuaine? Akamarama mai.

<sup>17, 18.</sup> Me vai 'matakite tatou, ma te pure,' ka aka-peea teia me tauturu ia tatou?

ope te po, kua vaitata te ao," kua tata aia e: "Kua kite tatou e kua tae ki te ora ara anga i to tatou moe: kua vaitata roa oki to tatou ora i teiane i tei to tatou akarongo anga." (Roma 13:11, 12) Te vaitata maira te ao ou o te Atua, e kua vaitata roa to tatou ora i ta tatou e manako ra. No reira, kare teia i te tuatau kia moe i te pae vaerua. Auraka rava tatou e akatika i teiane ao kia apai ke i te taima tei anoanoia no tatou kia pure kia Iehova. Mari ra, kia 'matakite tatou, ma te pure.' Me akapera tatou, ka tauturu te reira ia tatou kia rauka te "tuatua tapu e te akono i te Atua," ia tatou e tapapa ra i te ra o Iehova. (2 Pete. 3:11, 12) Na roto i te tu o to tatou oraanga, ka akaari mai te reira e me te ara ua nei tatou i te pae vaerua e me te irinaki tikai ra tatou e te vaitata maira te openga o teiane ao kino. No reira, "auraka e tukutuku i te pure." (1 Tesa. 5:17) Ka tau tatou kia aru i te akaraanga o Iesu e kia aere ki tetai ngai muteki ua kia pure kia Iehova. Me akaroaroa tatou i ta tatou uaorai pure kia Iehova, ka akavaitata atu te reira ia tatou kiaia. (Iako. 4:7, 8) Ka riro teia ei akameitakianga manea tikai!

<sup>18</sup> Te akakite maira te Pipiria e: "Kua tuku oki te Mesia i te pure, i tona ora anga, i te pati anga atu kiaia, ma te aue maata e te roi-mata i Tei tika kia akaora iaia mei te mate maira, e i akarongoia aia i tana i mataku." (Ebe. 5:7) Kua pure akatenga a Iesu kia Iehova e kua vai tiratiratu aia ki te Atua e tae ua atu ki te openga o tona oraanga i te enua nei. No to Iesu tu tiratiratu, kua akatuakaou mai a Iehova iaia e kua oronga kiaia i te oraanga mate kore i runga i te rangi. Ka rauka katoa ia tatou i te vai tiratiratu ki to tatou Metua i te rangi noatu eaa te au timataanga me kore te au akaaoanga ta tatou ka aro atu i te tuatau ki mua. Me vai 'matakite tatou, ma te pure,' ka rauka ia tatou te tutaki o te oraanga mutu kore.

# Akono Anga i te Anoano o Etai Ke



“TUPU te ta ua i muri ake i tetai ikianga kavamani e kua anoanoia te tauatini ua atu o te Au Kite o Iehova kia akaruke i to ratou kainga,” i akakite ei a François, e tangata pakari no te putuputuanga i tetai enua kare e meitaki roa ana te turanga. “Kare e rava ana te kai e te vairakau, e ko te au mea tei vai mai, e maata roa te moni. Kua topiriia te au pangika e kua pou te moni i roto i te au matini moni me kore kare te reira e anga-anga akaou ana.”

Kua apai viviki atu te au taeake i ko i te opati manga, i te au apinga ei tauturu i te Au Kite tei akaruke i to ratou au kainga, e tei aere mai ki ko i te au Are Uipaanga Patireia takapini i te enua. Kua araiia te au mataara e te pupu o nga tua e rua, inara, maata-anga o te taime e akatikaia ana te au apinga akaoro o te opati manga, no te mea kua kite ratou e kare te Au Kite e piri ana ki te angaanga poritiki.

“Te aere ra matou ki tetai Are Uipaanga Patireia, kua pupuua mai to matou apinga akaoro,” i na François ei. “Inara kare matou i puta ana. Te kite anga atu matou i tetai vaeau e oro maira e tana pupui, taanga poitirere ua matou ki muri, e oti akaoro viviki atu ki ko i te opati manga. Akameitaki tikai matou ia Iehova no tei akaora ia matou. Tera mai ra, kua tae meitaki ua atu te 130 taeake i roto i taua Are Uipaanga Patireia ra, ki tetai ngai ke akaruru ei. Aere mai tetai papaki ki ko i te opati manga, e kua akono matou ia ratou i te pae vaerua e te pae materia e oti ua atu te manamanata.”

“E maata te au reta tei tae mai ki te opati manga i muri mai, na te au taeake takapini i te enua, i te tuku mai i ta ratou akameitakianga,” i karanga ai a François. “Riro te tauturu a to ratou au taeake mei te au ngai mamao mai ei akamaata atu i to ratou irinakianga i roto ia Iehova.”

Me aro atu to tatou au taeake e te au tuaine i te au tumatetenga natura e ta te tangata i akatupu, kare tatou e karanga kia ratou e ‘kia maanaana kotou, e kia merengo.’ (Iako. 2:15, 16) Mari ra, ka tauta tatou i te akono i to ratou anoano i te pae kopapa. Mei te reira rai i te anere mataiti mua, te tae anga te akamatakite-anga e ka tupu te onge, “kua akakoro iora te au pipi e akau i te apinga, tona atu rai, tona atu rai, e tau iaia uaorai, ei turu atu i te au taeake i noo i Iudea ra.” —Anga. 11:28-30.

Ei au tavini no Iehova, e inangaro tikai to tatou i te tauturu i te aronga tei ngere i te pae materia. Inara, e anoano pae vaerua katoa to te tangata. (Mata. 5:3) Ei tauturu ia ratou kia kite i to ratou anoano pae vaerua e kia rauka i te akamerengo i te reira, kua akaue a Iesu i tana au pipi kia aere kia akariro i te tangata ei pipi. (Mata. 28:19, 20) E oronga ana tatou tataki tai i to tatou taime, maroiroi e te au apinga ei akatupu i taua aka-ueanga ra. Ei akaerenga, e taangaanga ana tatou i te au moni oronga ua ei tauturu i te pae materia, inara ko te mea maata e taangaangaia ana teia moni oronga ua ei akono i te au anoano o te Patireia, e te akatoota i te tuatua meitaki. Te akaari ra tatou i to tatou inangaro no te Atua e no to tatou tangata tupu.—Mata. 22: 37-39.

Te aronga e turuturu nei i te angaanga a te Au Kite o Iehova i te ao katoa, kia papu ia ratou e, te taanga-anga meitakiia nei ta ratou moni oronga ua ma te tau. Ka rauka ainei ia koe i te oronga mai i te tauturu no toou au taeake tei rokoia e te ngere? Te inangaro ra ainei koe i te tauturu i te akariro i te tangata ei pipi? Me koia ia, “Auraka koe e tāpu i te meitaki i te tangata e tau iaia ra, e tei to rima rai taua meitaki ra kia o atu.” —Mase. 3:27.



---

## ANGAANGA I TE AO KATOA, AU MATAARA NO TE TAUTURU

Mei te tuatau rai o te apote-toro ko Paulo, manganui i teia tuatau te ‘vaio ana i tetai moni,’ me kore e akataka ana i tetai tuanga moni ei tuku ki roto i te au pia a te putuputu-anga tei runga te ingoa “Anga-anga i te Ao Katoa.” (1 Kori. 16:2) Te au marama ravarai, ka tuku atu te au putuputu-anga i teia moni tauturu ki te opati o te Au Kite o Iehova i to ratou enua. Ka rauka katoa ia koe i te tuku tika atu i te reira ki te *legal entity* e taanga-angaia ra e te Au Kite o Iehova i toou enua. E kite ei koe i te ingoa o te *primary legal entity*, koia oki te ingoa akamanaia e taangaanga ana te Au Kite o Iehova i roto i toou enua, me ka tika e tata atu ki te opati manga e akono ra i toou enua. Ka kiteaia te atereti o te opati manga i runga i te [www.jw.org](http://www.jw.org). Teia tetai au ravenga te ka rauka ia koe i te tuku tika atu i te au moni tauturu:

### AU APINGA ORONGA TAKIRIIA

- Moni, au apinga akamanea mei te poe, te tapea e te vai atura, me kore, tetai atu au apinga puapinga naau uo-rai.
- Kapiti atu i tetai reta i te aka-kite e e moni me kore e au apinga oronga takiriia atu teia.

### AKANOOONOANGA MONI TAUTURU

Ka rauka kia orongaia te moni na roto i tetai akanoo-nooanga takake, mei te mea e ka anoano tauturu te tangata nana i oronga mai i te moni, ka tau kia tauturu iaia i te pae moni. No tetai akakiteanga maata atu, me ka tika e tata atu ki te Treasurer’s Office, i te ngai i taikuia atu i raro akenei.

### ORONGAANGA PARANIIA

Kapiti atu ki te au apinga aroa o te moni e te au apinga oronga ua, e au mataara ke atu tetai no te oronga i te reira kia puapingaia te anga-anga o te Patireia i te ao katoa. Kua tataia teia ki raro akenei. Noatu eaa te mataara taau ka inangaro i te taangaanga, me ka tika, e tuatua atu ki te opati manga e akono ra i toou enua kia kite koe e eaa te au mata-ara ka rauka, i toou enua. I te mea e e tukeke te au umu-umuanga a te ture e te au ture no te tero, e mea puapinga kia aravei atu i te aronga o te tero, e te aronga tauturu i te pae ture, i mua ake ka iki ei koe i te mataara meitaki atu no te oronga.

**Initureni:** E moni oronga teia, e tata i te ingoa akamanaia e ta-angaangaia ra e te Au Kite o Iehova, kia koi i te moni initureni

te i koreromotuia no te oraanga me kore no te ritaea anga/moni pakari.

### Au Tuanga Pitiniti e te au Poni:

E au tuanga pitiniti e te au poni teia tei orongaia i roto i te ingoa akamanaia e taangaangaia ra e te Au Kite o Iehova ei apinga oronga ua.

**Are e te Enuu:** Te are e te enua kia orongaia i roto i te ingoa akamanaia e taanga-angaia ra e te Au Kite o Iehova, na te oronga takiri anga i te reira me kore, me te nooia ra te are e te tangata kia vaoo-ia te reira no te tangata tei oronga mai i te reira, kia noo ua aia ki roto i te are no te tua-tau e ora ra aia.

### Au Koreromotu e te Reta Aka- manaia e te Ture:

Te enua, te are, me kore te moni te ka orongaia i roto i te ingoa aka-manaia e taangaangaia ra e te Au Kite o Iehova na roto i tetai koreromotu akamanaia e te ture, me kore, na te akataka anga i te ingoa o tei akamana-ia kia akaere i te reira.

No tetai akakiteanga maata atu, e tata me kore e ringi atu i te Watchtower Bible and Tract Society of Australia, i te ngai i akakiteia atu i raro akenei.

---

Watch Tower Bible and Tract Soci-  
ety of Australia

PO Box 280

Ingleburn, NSW 1890

Telephone: (02) 9829 5600



# AKAPEEA TATOU ME AKAARI I TE TU ‘TAPAPA UA’?

“E tapapa au i te Atua o  
toku nei ora.”—MIKA 7:7.

---

## AKAPEEA KOE ME PAU?

---

Eaa ta tatou ka apii mai mei te  
akaraanga o Mika?

---

Eaa te au tupuanga ta tatou e  
tiaki marie nei?

---

Eaa tetai au mataara no tatou  
kia akaari kia Iehova i to tatou  
ariki rekareka no tona tu aka-  
koromaki?

KUA akamata te au ra openga o te akatereanga o Satani i te mataiti 1914, te akataoongaia anga a Karaiti ei Ariki i runga i te rangi. I taua mataiti ra, kua akamata tetai tamaki i te rangi, e kua uri mai a Iesu i te Tiaporo e tana au temoni ki te enua nei. (**E tatau ia Apokalupo 12:7-9.**) Kua kite a Satani e “e manga tuatau poto ua tona e toe nei.” (Apo. 12:12) Inara kua roa rava teia “tuatau” i ta te maataanga i manako. Kua manako ainei tatou e e marie roa a Iehova i te takore atu i teia akatereanga o Satani?

<sup>2</sup> Penei, ka rokoia tatou e te kino me kare tatou e tiaki marie. Eaa te tumu? No te mea penei ka rave tatou i tetai angaanga ma te kore e akamanako meitaki na mua. No reira, eaa te ka tauturu ia tatou kia tiaki marie? Ka tauturu teia atikara ia tatou na te pau anga i te au uianga ka aru mai. (1) Eaa ta tatou ka apii mai mei te tu tiaki marie o te peroveta ko Mika? (2) Eaa te au mea ka tupu ei akairo e kua vaitata mai te openga o teia akatereanga? (3) Akapeea tatou me akaari e te ariki rekareka ra tatou i te tu akakoromaki o Iehova?

## EAA TA TATOU KA APII MAI MEI TE AKARAANGA O MIKA?

<sup>3</sup> **E tatau ia Mika 7:2-6.** Kua kite te peroveta a Iehova ko Mika, i te tu akarongo kore o te ngati Iseraela kia Iehova, e kua kino roa atu to ratou tu akarongo kore i te tuatau i tutara ai te Ariki ko Ahaza. Kua akaaite a Mika i te ngati Iseraela akarongo kore ki te rakau taratara te ka riro ei mamae me putaputa tetai tangata. Kua aite ratou mei te rakau taratara rai no te mea kua takino ratou i te tangata. No te kino tikai i teia turanga, kare

- 
1. Eaa te ka akairo ia tatou kia manako e e marie roa a Iehova?
  2. Eaa te au uianga ta teia atikara ka pau?
  3. Mei teaa rai te turanga i Iseraela i to Mika tuatau?

te au ngutuare tangata i akaari akaou i te aroa no tetai e tetai. Kua kite a Mika e kare e rauka iaia i te tau i teia turanga, no reira kua pure akatenga aia kia Iehova ma tona ngakau katoa. E oti kua tiaki marie aia kia pau mai te Atua i tana pure. Kua papu tikai ia Mika e ka akatikatika a Iehova i taua turanga ra i Tona uorai tuatau.

<sup>4</sup> Mei ia Mika rai, te noo nei tatou i rotopu i te aronga tei akaperepere ia ratou uorai e tei akaari i te tu 'mareka kore, te vii-vii, e te aroa kore.' (2 Timo. 3:2, 3) E me akaari mai te au oa angaanga, te au oa apii, e te au tangata tupu i teia au tu, penei ka riro te reira ei akataitaia roa atu i to tatou oraanga. Inara ko tetai au tavini o te Atua, te aro atu nei ratou i tetai akaaoanga maata atu. Kua akakite a Iesu e ka aro atu tana au pipi i te patoianga mei to ratou ngutuare tangata. Aite rai tana i tuatua ki ta tatou i tatau i roto ia Mika 7:6. Kua akakite a Iesu e: "I aere mai nei au e akatupu i te tamaki i te metua tane raua ko te tamaiti, te metua vaine raua ko te tamaine, te metua ongoai vaine raua ko te unonga vaine. E kitea oki to te tangata nei enemi i roto i tona uorai ngutuare." (Mata. 10:35, 36) Ka riro te aviri e te patoi anga a to tatou kopu tangata kare i roto i te tuatua mou, ei mea ngata kia tatou. Me ko teia to tatou turanga, auraka tatou e tuku ua atu ki ta ratou maroanga. Mari ra, kia vai tiratiratu tatou kia Iehova e kia tiaki marie iaia kia akatikatika i teia turanga. Me pure ua rai tatou no tana tauturu, ka oronga mai aia i te maroiroi e te pakari tei anoanoia kia vai tiratiratu kiaia.

<sup>5</sup> No te tu akakoromaki o Mika i akameitaki ei a Iehova iaia. Kua kite a Mika i te openga o te tutaraanga a te ariki kino ko Ahaza. Kua kite aia ia Hezekia, te tamaiti

a Ahaza, te riro anga ei ariki e te tauturu anga i to Iseraela kia akamori akaou ia Iehova. E kua kite katoa a Mika e i akapeea tana totou no runga ia Samaria te akatupuia anga i te tuatau i tamaki ei to Asura i te patireia apatokerau o Iseraela.—Mika 1:6.

<sup>6</sup> Inara, kua mate a Mika i mua ake te akatupuia anga te au totou pouroa ta Iehova i akauru kiaia kia tata. Ei akaraanga, kua tata a Mika e: "Kia tae ki te au rā openga ra, e akatinamouia'i te maunga ra o te are o Iehova ki runga i te take o te au maunga ra, e ka akateiteia ia ki rungao i te au tuaivi ra, e ka uipa mai te au tangata ki reira. E manganui te enua e aere, ma te tuatua e, Aere mai, ka aere tatou ki runga i te maunga o Iehova." (Mika 4:1, 2) Noatu eaa ta te tangata takapini iaia e rave ra, kua iki a Mika kia vai tiratiratu kia Iehova e mate ua atu aia. Kua tata aia e: "Kia aere ua te tangata ravarai i te ingoa o tona uorai atua, ka aere ra tatou i te ingoa o Iehova, o to tatou Atua, e tuatatau ua atu." (Mika. 4:5) Kua akakoromaki a Mika i te au tuatau ngata no te mea kua papu tikai iaia e ka akatupu a Iehova i Tana au mea pouroa i taputou. Kua irinaki pu tikai teia peroveta akarongo mou i roto ia Iehova.

<sup>7</sup> Te irinaki pu tikai ra ainei tatou i roto ia Iehova mei ia Mika rai? E tumuanga tau to tatou kia akapera. Kua kite ana tatou i te akatupu anga o te totou a Mika. I roto i teia au ra openga, e mirioni ua atu tangata mei te au pa enua, te au kopu, e te au reo ravarai tei aere mai ki "te maunga ra o te are o Iehova." Noatu e no roto mai ratou i te au pa enua e tamaki ra i tetai e tetai, kua rauka i teia aronga akamori i te 'tupaki i ta ratou au koke ei auri arote,' e "kare oki ratou e apii akaou i te tamaki." (Mika 4:3)

4. Eaa te au turanga ngata ta tatou e aro atu nei?

5, 6. Akapeea a Iehova te akameitaki anga ia Mika, inara eaa te au totou kare a Mika i kite ana?

7, 8. (a) Eaa tetai tumu ka irinaki ei tatou i roto ia Iehova? (e) Eaa te ka tauturu ia tatou kia manako e te poto nei te tuatau?



Te tauta nei te iti tangata o Iehova i te tauturu i te aronga tei paruparu i te pae vauerua kia tavini akaou laia  
(Akara i te parakarapa 16, 17)

E tikaanga ngateitei to tatou kia riro ei iti tangata no Iehova tei akatupu i te au!

<sup>8</sup> Te inangaro nei tatou pouroa kia takore a Iehova i teia akatereanga kino. Inara, e rauka ai ia tatou i te tiaki marie, ka anoanoia tatou kia manako mei ia Iehova rai. Kua iki Aia ia Iesu Karaiti ei akava no te tangata, e kua akanoo ke ana Aia i te ra ka akava mai ei a Iesu. (Anga. 17:31) Inara, i mua ake ka tae mai ei taua ra ra, te oronga ra te Atua i te tikaanga no te katoatoa “kia rauka te kite i te tuatua-mou,” kia akono i ta ratou i apii mai, e kia rauka te ora mutu kore. No reira, e mea tau no tatou kia akamaara e ko te oraanga o te tangata, tei runga ia tatou. (*E tatau ia 1 Timoteo 2: 3, 4*.) Kare e roa atu, ka tae mai te openga. Me maata ta tatou angaanga i te tauturu anga i te tangata kia kite no runga ia Iehova, ka tauturu te reira ia tatou kia manako e te poto nei te tuatau. E me tae mai te openga, ka mataora tatou e kua maata ta tatou angaanga i rave i roto i te angaanga orometua!

### EAA TE AU MEA KA TUPU EI AKAIRO E KUA VAITATA MAI TE OPENGA?

<sup>9</sup> *E tatau ia 1 Tesalonia 5:1-3.* Kare e roa atu, ka karanga te au pa enua e “e au, e kare e kino.” Me kare tatou e inangaro kia vare atu ki te reira, ka anoanoia tatou kia vai ‘ara ua e kia akamanako meitaki.’ (1 Tesa. 5:6) I teianei, ka uriuri tatou i tetai au mea tei tupu ana tei akapapa i te mataara no teia akakiteanga puapinga.

<sup>10</sup> Muri ake i te nga tamaki o te ao, kua tauta pakari te au pa enua kia akatupu i te au. Muri ake i te tamaki mua, kua akanooia te League of Nations kia rave i te reira. I muri ake i te tamaki rua, ko te United Nations ta te tangata i irinaki kia apai mai i te au. Kua irinaki te au arataki o te au kavamani e te au akonoanga i taua nga pupu ra. Tetai akaraanga, kua akakite te United Nations e ko te mataiti 1986 te mataiti no te International Year of Peace. I tera mataiti, kua uipa te au arataki o te au kavamani

**9-11.** Kua akatupuia ainei te totou i roto ia 1 Tesalonia 5:3? Akamarama mai.



e te au akonoanga ki te tangata maata o te Akonoanga Katorika kia pure no te au.

<sup>11</sup> Inara, kare te reira e tetai atu au akakiteanga i akatupu ana i te totou i roto ia 1 Tesalonia 5:3 no runga i te “au, e kare e kino.” No teaa ra? No te mea kare “te mate viviki” i tupu ake.

<sup>12</sup> Koai ma te ka rave i teia akakiteanga puapinga, “e au, e kare e kino”? Akapeea te au arataki o Kerititome, te au akonoanga e te au kavamani te o mai anga ki roto i teia? Kare te Pipiria i akakite mai kia tatou. Inara te kite nei tatou e noatu eaa te tu me akakiteia teia akakiteanga, kare te reira i te ‘au, e te tinamou.’ Ka vai rai teia akatereanga kino ki raro ake i te mana o Satani e kare rava te reira e tau. E mea tangi tikai me ka irinaki tatou i teia akakiteanga pikikaa a Satani e me takino tatou i to tatou turanga ei au Kerititiano!

<sup>13</sup> *E tatau ia Apokalupo 7:1-4.* Ia tatou e tiaki marie ra kia akatupuia a 1 Tesalonia 5:3, te “tāpu” nei te au angera mana ririnui i te au matangi kino o te mate maata. Eaa ra te au angera i tiaki ei? Te tiaki ra ratou kia orongaia atu te akairo openga ki “te au tavini [akatainua] o to tatou Atua,” i tata ai te apotetoro ko Ioane.\* Me oti ratou i te akairoia, ka tuku te au angera i te au matangi kino. Eaa te ka tupu a muri mai?

<sup>14</sup> Ka takoreia a Babulonia Maata, te patireia o te au akonoanga pikikaa o teiane i ao. Me tupu ana te reira, kare ona tauturu. I teiane i, te kite nei tatou e kua vai-

---

\* No tetai akakiteanga maata atu no runga i te tuke i rotou i te akairoanga mua e te akairoanga openga o te aronga akatainua, akara i *Te Punanga Tiaki* o Tianuare 1, 2007, kapi 30-31.

<sup>12</sup> Eaa ta tatou i kite no runga i te akakiteanga e “e au, e kare e kino”?

<sup>13</sup> Eaa te tumu i “tāpu” ei te au angera i te au matangi kino?

<sup>14</sup> Eaa te akaari maira e kua waitata te openga o Babulonia Maata?

tata tona openga. (Apo. 16:12; 17:15-18; 18: 7, 8, 21) Te kiteia ra e kare ona tauturu no te mea te akaapa ra te aronga akakite nuti i te au akonoanga e to ratou au arataki. Noatu teia, kare te au arataki akonoanga e manako ana e ka o ratou ki roto i te kino. Kua tarevake tikai ratou! I muri ake i te akakiteanga no te “au, e kare e kino,” ka taanga mai te au kavamani ki runga i te au akonoanga pikikaa e ka takore takiri ia ratou. Ka takoreia atu a Babulonia Maata e kare e kite akaouia **e mutu kore ua atu!** Papu e e mea meitaki kia tiaki marie no teia au mea kia tupu.—Apo. 18:8, 10.

### ME AKAARI I TE ARIKI REKAREKA NO TE TU AKAKOROMAKI O TE ATUA

<sup>15</sup> Noatu kua akakino te tangata i te ingoa o Iehova, te akakoromaki nei aia no te tuatau tei tau kiaia kia akakore i te kino. Kare rava a Iehova e inangaro i te aronga ngakau tika kia mate. (2 Pete. 3:9, 10) Te manako akapera ra ainei tatou? I mua ake ka tae mai ei te openga, e au mataara tetai ka rauka ia tatou i te akaari e te ariki rekareka ra tatou i te tu akakoromaki o Iehova.

<sup>16</sup> **Tauturu i te aronga tei paruparu i te pae vaerua.** Kua karanga a Iesu e e rekareka to te rangi me kitea mai tetai mamoe ngaro. (Mata. 18:14; Luka 15:3-7) E inangaro maata to Iehova i te aronga tei akaari i to ratou inangaro nona, noatu kare ratou e tavini ana iaia i teiane i. Ka mataora a Iehova e te au angera me tauturu tatou i te au taeake kia tavini akaou ia Iehova.

<sup>17</sup> Ko koe ainei tetai i roto i te aronga kare e tavini ana i te Atua i teiane i? Penei kua akamutu koe i te aere ki te au uipaanga no te mea kua tuatua kino tetai taeake no runga ia koe. Penei kua roa te tuatau i tupu

---

<sup>15</sup> Eaa te tumu i akakoromaki ei a Iehova?

<sup>16, 17.</sup> (a) Eaa tatou ka inangaro ei i te tauturu i te aronga tei akamutu i te tavini ia Iehova? (e) Eaa ra i puapinga ai i teiane i no te aronga tei paruparu i te pae vaerua kia tavini akaou ia Iehova?

ei te reira. No reira e mea meitaki kia ui kia koe uaorai e: 'Kua meitaki e kua mata-ora atu ainei toku oraanga i teiane? Na Iehova ainei i tamamae iaku, me na tetai tangata apa ua nei? Kua rave ana ainei a Iehova i tetai mea ei tamamae iaku?' Te tika, kua akono meitaki ua ana a Iehova ia tatou. Noatu kare tatou e akono ana i ta tatou i taputou kiaia, e manganui te au mea meitaki tana e oronga maira no tatou. (Iako. 1:16, 17) Tera ra, te vaiata maira te ra maata o Iehova. No reira, ko teia te tuatau i te tavini ia Iehova to tatou Metua aroa, e kia oki mai ki te putuputuanga. Ko te ngai anake teia e rauka ai te akapuanga i teia au ra openga.—Deu. 33:27; Ebe. 10:24, 25.

**18 Turuturu maroiroi i te aronga pakari.** Mei tetai Tiaki aroa rai a Iehova e arataki ra e paruru maira ia tatou. Kua akamana aia i tana Tamaiti ei Tiaki Maata no te anana. (1 Pete. 5:4) Ko te aronga pakari i roto i te 100,000 tuma putuputuanga, ko ratou tei tiaki i te au mamoe a te Atua. (Anga. 20:28) Me turuturu maroiroi tatou i te aronga pakari, te akaari ra tatou kia Iehova e Iesu e te ariki rekareka ra tatou i ta raua i rave no tatou.

**19 Akavaitata atu ki toou au taeake.** Eaa

18. Eaa ra tatou ka inangaro ei i te turuturu i te aronga pakari?

19. Akapeea tatou me piri vaiata atu ki to tatou au taeake?

---

Akavaitata atu ki tetai e tetai  
kia kore a Satani e te  
au temoni e o ki roto  
(Akara i te parakarapa 19)

te aiteanga o te reira? Me tamaki te enemi i tetai nuku vaeau, ka akavaitata atu te au vaeau ki tetai e tetai kia kore te enemi e o mai ki roto. Ka riro te reira ei paruru ia ratou. Te maata maira ta Satani tamaki anga ki runga i te iti tangata o te Atua. No reira kare teia i te tuatau i te akatupu i te manamanata i rotopu i to tatou au taeake. Ko teia te tuatau kia akavaitata atu ki tetai e tetai, kia akakore atu i te au apa o te au taeake e kia irinaki ki roto ia Iehova.

**20** No reira, kia akaketaketa ua rai i to tatou pirianga kia Iehova e kia tiaki marie. Kia tiaki marie tatou no te akakiteanga o te "au, e kare e kino," e no te akairoanga openga o te aronga akatainua. I muri ake i te reira, ka tuku te au angera e a i te au matangi kino e ka takoreia atu a Babulonia Maata. Ia tatou e tiaki marie ra kia akatupuia teia, kia aru tatou i te aratakianga a te aronga pakari tei ikihia kia arataki i to Iehova akaaerenga. E akavaitata atu ki tetai e tetai e kia patoi atu i te Tiaporo e te au temoni! Teia te taima kia aru i te akoanga a te tata taramo e: "Kia matutu, e nana e akamaroiroi mai i to kotou ngakau, ko kotou ravarai, e te aronga e manakonako atu ia Iehova."—Sala. 31:24.

20. Eaa ta tatou ka tau kia rave i teiane?





## Ko te Tavini i te Atua Tona Vairakau!

Te patia mai anga e rua nga painia ki roto i tetai are i Kenya, poitirere tikai raua i te kite atu anga i tetai manga tangata e takoto ra i runga i te roi. Meangitika ua tona kopapa e te potopoto i tona nga rima. Ia raua e akakite ra kiaia i ta te Atua taputou e ka 'rererere aere te pirikoki mei te aili,' kua akara mai taua tangata ra ma te mata katakata.—Isa. 35:6.

E 30 tuma o Onesmus mataiti i teiane, kite mai te nga painia e kua tu aia i te maki *osteogenesis imperfecta*, e maki ivi atiati ua mei tona anau mai anga. Kino pakari tona ivi i te atiati ngoie ua—me tukia manga uaia, ka atiati ua te reira. I te mea kare e vairakau me kore kare e puapingaia ana te au ravenga rapakau no teia maki, kua manako a Onesmus e ka mamae ua rai aia e ka noo ua rai i te toenga o tona oraanga ki roto i te pereoo.

Kua ariki a Onesmus i tetai apii Pipiria nana uorai. Inara kare tona mama e akatika kia aere aia ki te au uipaanga Kerititiano, penei ko te kino mai tetai ngai iaia e ka maata roa atu te mamae. I na kua rekoti te au taeake i te au uipaanga, e kua akarongorongo ua a Onesmus i te reira i te kainga. Muri ake i te rima mara i tona apii anga, inangaro a Onesmus i te aere ki te au uipaanga noatu eaa te ka tupu.

Kua riro ainei te aere anga ki te au uipaanga Kerititiano ei akamaata atu i te mamae o Onesmus? Kua akameitaki roa atu tera iaia. “Te akaraanga, kua iti roa mai te mamae i te au taima o te uipaanga,” i na Onesmus ei. Irinaki aia e ko te tumu i meitaki mai ei aia koia

oki no tona manakonakoanga ou. Te kite ra te mama o Onesmus i te tuke i roto i tona tu, no tona rekareka kua inangaro aia i te apii i te Pipiria. “Ko te tavini i te Atua te vairakau o taku tamaiti,” i karanga aia.

Kare i roa ana, kua riro mai a Onesmus ei papuritia kare i papetitoia. Muri mai kua papetitoia aia e i teiane, e tavini tauturu aia. Noatu kare e rauka i te tanganga i tona vaevae e tetai rima ona, inangaro rai a Onesmus i te rave i tana ka rauka i roto i te angaanga a lehova. Inangaro aia i te painia tauturu inara emi emi aia i te tuku i tana patianganga. No teaa ra? No te mea kua kite aia e ka anoanoia tetai tangata ei opara aere i tona pereoo i te au taima ravarai. Tona akakite anga i teia ki te au oa Kerititiano, kua akapapu mai ratou e ka tauturu ratou iaia. E kua akapera rai ratou i te tauturu ia Onesmus kia painia tauturu.

Apiapi katoa rai aia i tona manako anga e ka inangaro aia i te painia tamou. Inara i tetai ra kua riro te tia, ei oronga mai te akamaroiroianganga tei anoanoia nona. Te tia o tera ra tei roto ia Salamo 34:8: “Ka tongi ana kia kite i te meitaki o lehova!” Muri ake i te akamanako marie anga no runga i taua irava ra, kua iki a Onesmus kia riro mai ei painia tamou. Teiane i te tutu aere ana aia e a ra i te epetoma, e e maata tana aronga apii Pipiria e puapingaia ra to ratou turanga pae vaerua. I te 2010, kua aere aia ki te Apii a te au Painia. Rekareka tikai a Onesmus e ko tona nga pupii, ko te nga taeake tei aere mai ki tona kainga i te akamataanga!

Kua mate te nga metua o Onesmus i teiane, inara na te au taeake e te au tuaine i roto i te putuputuanga e akono ana iaia. Rekareka tikai aia i te au akameitakianga e rauka nei iaia i teiane, te tapapa atu nei aia i te ra e “kare e tangata e karanga e, kua maki au.”—Isa. 33:24.



# TOKO ITU TIAKI MAMOE, TOKO VARU ARIKI—AITEANGA NO TATO

*“Ei reira tatou e aka-  
tupu ei ei patoi iaia i  
nga tiaki mamoe toko  
itu, e nga tangata ariki  
toko varu.”—MIKA 5:5.*

---

## KA RAUKA AINEI IA KOE TE PAU?

---

Akapeea a Hezekia, Isaia, Mika, e te ui mataiapo o Ierusalemata e akaari anga e e au tiaki meitaki ratou?

---

Koai ma te itu tiaki mamoe e te varu ariki i teia tuatau? Eaa te au mataara e tauturu ana ratou i te iti tangata o te Atua?

---

Eaa te apinga meitaki roa atu ka rauka ia koe i te rave i teiane ei akapapa no te tamaki anga e vaitata maira ki runga i te iti tangata o te Atua?

I TE varu anere mataiti M.T.N., i rotopu i te mataiti 762 M.T.N. e te 759 M.T.N., kua akamata te ariki o Iseraela e te ariki o Suria i te tamaki atu i te patireia o Iuda. Kua inangaro raua i te tomo ki roto ia Ierusalemata, akaatea mai i te ariki ko Ahaza, e kia tuku i te taonga ariki ki runga i tetai tangata ke, penei kare no roto mai i te uanga o te Ariki ko Davida. (Isa. 7:5, 6) Inara, kare i rauka ana ia raua i te akatupu i teia akakoroanga. No te mea, kua taputou a Iehova e ka na roto mai te taonga ariki i te uanga o Davida. E ko ta Iehova i taputou, ka tupu rai te reira.—Iosu. 23:14; 2 Samu. 7:16.

<sup>2</sup> Te akamataanga te tamaki, mei te mea rai e ka autu a Suria e Iseraela. I roto i te tamaki anga okotai, kua pou e 120,000 vaeau a Ahaza i te mate! E kua mate katoa tana tamaiti ko Maaseia. (2 Para. 28:6, 7) Inara, te kite ua maira a Iehova. Kua maara iaia i tana i taputou kia Davida, e kua tonu Aia i te peroveta ko Isaia kia akakite i tetai karere akamaroiroi.

<sup>3</sup> Akakite a Isaia e: “I na, e nui te paretenia, e e tamaiti tana e anau, e e tapaia tona ingoa ko Imanuela.” Akakite katoa aia e: “Kare oki te tamaiti e kite i te kopae i te kino e te rave i te meitaki, e akarukeia’i taua enua, taau i akapou ra, e nga ariki toko rua nona ra.” (Isa. 7:14, 16) E tika, te tuatua ra te tuanga mua o teia totou no runga i te anau mai anga o te Mesia. (Mata. 1:23) Inara, kare te nga ariki o Suria e Iseraela i tamaki atu ana ia Iuda i to Iesu tuatau, no reira, e mea papu e kua akatupuia te totou no runga ia Imanuela i to Isaia tuatau. Eaa ra te reira?

---

1. Eaa te tumu i kore ei te akakoroanga o te nga ariki o Suria e Iseraela i tupu?

2-4. Akapeea a Isaia 7:14, 16 te akatupuia anga (a) i te varu anere mataiti M.T.N.? (e) i to Iesu tuatau?



<sup>4</sup> I muri poto ake i to Isaia akakite anga i taua karere ra, kua nui mai tana vaine. Kua tapaia te ingoa o ta raua tamaiti e ko Mahera-salala-hasa-baza. Penei ko teia te tamaiti ko “Imanuela” ta Isaia i tuatua ana.\* I te tuatau taito, e tapaia ana te ingoa o tetai tamaiti i tona anau mai anga, penei ei akamaaraanga i tetai angaanga takake tei tupu, inara ka kapiki tona nga metua e te kopu tangata iaia i tetai ingoa ke. (2 Samu. 12:24, 25) Kare ra e akapapuanga e kua kapikiia a Iesu e ko Imanuela.—*E tatau ia Isaia 7:14; 8:3, 4.*

<sup>5</sup> Noatu te tauta ra a Iseraela e Suria i te tamaki atu ia Iuda, ko te akakoroanga rai te reira o te pa enua o Asura. Ko Asura oki te pa enua e tu maira ma te mana ririnui maata. Kia tau kia Isaia 8:3, 4, ka autu atu a Asura ki rungao ia Suria e Iseraela i mua ake ka tamaki ei aia ia Iuda. Tikaanga tikai ka irinaki a Ahaza, te ariki o Iuda, ki te tuatua a te Atua e na roto maira ia Isaia. Tera ra, kua papau aia i tetai koreromotu tarevake ki to Asura. Tei tupu mai, kua riro to Asura ei aronga tutara kino ki rungao ia Iuda. (2 Ari. 16:7-10) I te mea e koia te tiaki, me kore te arataki o Iuda, tikaanga tikai ka paruru a Ahaza i tona iti tangata. Inara, kare aia i akapera ana. Penei ka ui tatou kia tatou uaorai e, ‘Me ka rave au i te au ikianga puapinga, ka irinaki ainei au ki te Atua, me ki te tangata?’—Mase. 3:5, 6.

### TEtai TIaki OU TEI TUKE

<sup>6</sup> Kua mate a Ahaza i te mataiti 746 M.T.N., e kua mono atu tana tamaiti a Hezekia iaia ei ariki. Tei roto te iti tangata o Iuda i te turanga putaua e kare ratou e aka-

\* Te tuatua Epera tei uriiā “paretenia” i roto ia Isaia 7:14, te tuatua katoa ra te reira no tetai vaine kua akaipoipo. No reira ka rauka rai i te taangaanga i taua tuatua ra ki te vaine a Isaia e kia Maria, te paretenia ngati Iuda.

5. Eaa te koreromotu tarevake ta te Ariki ko Ahaza i papau?

6. Eaa ra a Hezekia i tuke ei mei ia Ahaza?

mori ana ia Iehova. Eaa te apinga mua ta Hezekia ka rave ei ariki? Ka aruaru ainei aia kia puapingaia te iti tangata i te pae o te moni? Kare. E tangata inangaro a Hezekia ia Iehova e e meitaki oki aia ei tiaki no te iti tangata. Tana angaanga mua i rave, kua tau-turu aia i te iti tangata kia akamori akaou ia Iehova. Tona marama anga i ta te Atua e umuumu maira iaia kia rave, kua puareinga ua aia i te akono. Kua akanoo aia i te akaraanga meitaki tikai no tatou!—2 Para. 29:1-19.

<sup>7</sup> E apainga maata to te ngati Levi i te tau-turu i te iti tangata kia akamori akaou ia Iehova. No reira kua uipa a Hezekia ma te ngati Levi e kua akapapu atu kia ratou i tana turuturu anga. Penei kua aue te ngati Levi akarongo mou no to ratou rekareka te tuatua anga te ariki e: “Ko kotou oki tei ikiia e Iehova kia tu kotou ki mua iaia, ei tavini nona.” (2 Para. 29:11) Kua akaueia te ngati Levi kia tauturu i te iti tangata kia akamori i te Atua mou!

<sup>8</sup> Kua pati a Hezekia i te tangata pouroa i Iuda e i Iseraela ki tetai akono anga maata no te Pasa. Muri ake i te Pasa, kua akono ratou i te Oroa Areto Akaopue Koreia no tetai itu ra. No to ratou rekareka maata i ko i te oroa, kua akono ratou i te reira no tetai itu akaou ra. Te akakite maira te Pipiria kia tatou e: “E rekareka maata tei Ierusalem: mei ia Solomona te tamaiti a Davida ariki no Iseraela mairai, kare ia e aite i Ierusalem nei.” (2 Para. 30:25, 26) Papu e kua riro taua oroa ei akamaroiro anga no te iti tangata katoa. I roto ia 2 Paraleipomeno 31:1, te karanga ra e e oti rava akera te oroa, ‘kua vava’i ratou i te au tiki, e kua tipu i te au Asetoreta, e kua uri i te au ngai teitei ki raro, e te au atarau.’ Kua ariu akaou te iti tangata kia Iehova.

7. Eaa ra te ngati Levi i anoano ei i te turuturu anga a te ariki ou?

8. Eaa tetai angaanga ta Hezekia i rave ei tauturu i te iti tangata kia akamori akaou ia Iehova, e eaa tei tupu mai?



Kua akamaroiroi a Hezekia i te iti tangata  
kia tuku i to ratou akarongo ki roto i te Atua  
e kia rauka te tu ngakau toa  
(Akara i te parakarapa 12, 13)

Na teia i tauturu ia ratou kia irinaki kia Ie-  
hova no te au manamanata ka tupu mai.

### IRINAKI TE ARIKI KIA IEHOVA

<sup>9</sup> Mei ta Isaia rai i akakite, kua tamaki atu  
to Asura i te patireia o Iseraela, e kua apai  
ke i te tangata mei to ratou enua anau ei au  
mouauri. Kua riro teia ei akakore i te aka-  
koroanga a to Iseraela kia iki i tetai ariki no  
Iuda kare no roto i te uanga o Davida. Inara,  
eaa ta to Asura e akakoro ra i te rave? Kua  
titau ratou i te tamaki atu ia Iuda. Te karanga  
ra te Pipiria e: “Tei te mataiti okotai ngauru  
ma a o te ariki ra o Hezekia, i aere mai ei te  
ariki o Asura ko Senakeriba, e tamaki i te au  
oire katoa i akaketaketaia ra i Iuda, e kua  
rau ka iora.” E 46 oire o Iuda ta Senakeriba i  
tamaki atu. Akamanako ana e naringa ko  
koe tera e noo ra i Ierusalema i taua taima  
ra. Te tamaki maira te au vaeau o Asura i te  
au oire i Iuda e te vaitata maira ratou ki toou  
kainga!—2 Ari. 18:13.

<sup>10</sup> Kua kite a Hezekia i te kino e tupu ra,

9. (a) Akapeea te au akakoroanga o Iseraela te  
akakoreia anga? (e) Eaa ta Senakeriba i rave ki Iuda  
i te akamataanga?

10. Eaa ra te totou a Mika i riro ei ei akamaroiroi ia  
Hezekia?

kare ra aia i poitirere ana e i pati i te tau-  
turu mei te au enua ke, mei ta tona metua  
ko Ahaza i rave. Kua irinaki a Hezekia kia  
Iehova. (2 Para. 28:20, 21) Penei kua kite aia i  
te au tuatua ta te peroveta ko Mika i tuatua  
no runga i te enemi, ko “Asura” e: “Ei reira  
tatou e akatupu ei ei patoi iaia i nga tiaki  
mamoe toko itu, e nga tangata ariki toko  
varu. E pou oki te enua ra o Asura ia ratou i  
te koke.” (Mika 5:5, 6) Papu e kua riro teia  
au tuatua a Iehova ei akamaroiroi ia Heze-  
kia. Kua akaari mai te reira e ka taangaanga  
a Iehova i tetai vaeau tuke takiri kia takore  
atu i to Asura.

<sup>11</sup> Ka akatupuia te totou no runga i te itu  
tiaki mamoe e te varu ariki i muri ake te  
anau mai anga o Iesu, te “tutara i Iseraela  
nei; mei ito mairai oki tona au aerenga.” (*E  
tatau ia Mika 5:1, 2.*) Te tikaanga, ka aka-  
tupuia teia a te tuatau ki mua, me tamaki  
mai “to Asura,” koia oki te enemi i te au ta-  
vini o Iehova. Ko teea vaeau ka aratakiia e  
tana Tamaiti, ta Iehova ka taangaanga ei ta-  
kore atu i te enemi? Ka kite tatou i te pau-

11. Aea e akatupuia ai te totou no runga i te itu  
tiaki mamoe e te varu ariki?

anga a muri ake. Te mea mua ra, ka akara ana tatou e eaa ta tatou ka apii mai mei ta Hezekia i rave i te tuatau i tamaki mai ei to Asura.

### TA HEZEKIA I RAVE

<sup>12</sup> Me kite tatou e kare e rauka i te akatikatika i tetai manamanata, ka puareinga ua a Iehova i te oronga mai i te tauturu tei anoanoia. Inara ka inangaro aia ia tatou kia rave i te ka rauka ia tatou i te akatikatika i te manamanata. Kua rave a Hezekia i tana i rauka. Te akakite maira te Pipiria e kua pati aia i te tauturu a tona “ui mataiapo, e te aronga toa,” e kua iki aia i te “momani i te au punavai i vao mai i te oire.” Kua rauka katoa ia Hezekia i te ‘akamaroiroi, e kua patu i te patu i ngaangaa e ope ua ake, e kua akatu e tae ua atu ki te punanga ki runga; e tetai patu ke rai na vao.’ Pera katoa, ‘kua anga oki aia i te au korare e te au paruru e manganui.’ (2 Para. 32:3-5) I roto i tera tuatau, kua ta-angaanga a Iehova ia Hezekia, tona ui mataiapo, e te au peroveta akarongo mou kia paruru e kia tiaki i Tona iti tangata.

<sup>13</sup> Aru mai, kua rave a Hezekia i tetai angaanga puapinga roa atu i to te paruru anga i te au punavai me kore te akaketa-keta anga i te au patu o te oire. No te mea e tiaki meitaki tikai aia, kua akaputupu-putu mai aia i te iti tangata e kua akamaroiroi ia ratou na roto i teia au tuatua: “Auraka e matakū, auraka e tumatetenga i te ariki o Asura, e taua aronga maata katoa e aru iaia ra; tei ia tatou te maata e iti ua tei iaia. E rima tangata tei iaia; ia tatou nei ra, ko to tatou Atua ia ko Iehova, ei tupae ia tatou, e ei karo i ta tatou tamaki.” Kua akamaara a Hezekia ki te iti tangata e na Iehova e tamaki

---

**12.** Eaa ta Hezekia e tana aronga turuturu i rave ei paruru i te iti tangata o te Atua?

**13.** Eaa te angaanga puapinga roa atu ta Hezekia i rave ei akapapa i te iti tangata no te tamaki anga o Asura, e akapeea te au tuatua a Hezekia te riro anga ei tauturu i te iti tangata?

no ratou. Na teia i tauturu ia ratou kia tuku i to ratou akarongo ki roto i te Atua e kia rauka te tu ngakau toa. Kua akaari a Hezekia e tana ui mataiapo, te aronga toa, pera te nga peroveta ko Mika e Isaia, e e au tiaki meitaki ratou, mei ta Iehova rai i taputou na roto i tana peroveta.—2 Para. 32:7, 8; e *tataua* *Mika* 5:5, 6.

<sup>14</sup> Kua puakapa te ariki o Asura e tona vaeau i Lakisa, i te tua tonga opunga o Ierusalem. Mei reira mai, kua tonono aia e toru aronga apai karere ki Ierusalem i te akakite ki te iti tangata kia tuku i te au. Kua tuatua tona vaa tuatua ko Rabasake ki te iti tangata o Ierusalem i roto i to ratou uaorai reo. Mea mua, kua maro aia ia ratou kia kore e akarongo kia Hezekia mari ra, kia akarongo ki to Asura. E oti, kua pikikaa aia na te taputou anga e ka apai aia ia ratou ki tetai enua ka rauka tetai oraanga meitaki. (*E tataua ia 2 Ariki* 18:31, 32.) Kua akakite katoa a Rabasake kia ratou e kare e rauka i te au atua o te au enua ke i te paruru i to ratou aronga akamori e kare katoa e rauka ia Iehova i te paruru i te ngati Iuda. Te mea meitaki ra, kua patoi te iti tangata i teia au tuatua pikikaa. I teia tuatau, te aru ra te au tavini o Iehova i to ratou akaraanga.—*E tataua ia 2 Ariki* 18:35, 36.

<sup>15</sup> E tika, kua taitaia a Hezekia. Inara, kare aia i pati ana i te tauturu mei te au enua ke, mari ra kua pati aia i ta Iehova tauturu na roto ia Isaia. Kua tuatua te peroveta a Isaia kia Hezekia e: “Te na ko mairā Iehova, i te ariki no Asura ra, Kare aia e tae mai i roto i teianei oire, kare tana kakao e akainana mai i reira.” (2 Ari. 19:32) Kua umuumuia te iti tangata o Ierusalem kia rauka te tu ngakau toa e kia kore ratou e tuku i te au.

---

**14.** Eaa ta Rabasake i tuatua, e eaa ta te iti tangata i rave?

**15.** Eaa ta te iti tangata o Ierusalem i umuumuia i te rave, e akapeea a Iehova te akaora mai anga ia ratou?

Na Iehova e tamaki no ratou. E kua akapera rai aia! “Kua aere iora te Angela a Iehova i taua po ra ki vao, kua ta iora i to te puakapa o Asura ra, okotai anere, e varu ngauru ma rima, i te tausani.” (2 Ari. 19:35) Kua ora mai te iti tangata o Ierusalem, kare no ta Hezekia i rave i te paruru i te oire, mari ra, no te mana o Iehova.

### AU APIIANGA NO TEIA TUATAU

<sup>16</sup> Ka akatupuia te totou no runga i te itu tiaki mamoe e te varu ariki i to tatou tuatau. I mua ana, kua tamaki atu to Asura i te iti tangata o Ierusalem. Kare e roa atu ana, ka tamaki mai “to Asura” me kore te enemi, i te iti tangata o Iehova ma te akakoroanga kia takore atu ia ratou. Te tuatua ra te au Tuatua Tapu no runga i teia tamaki, pera te tamaki a ‘Goga o Magoga,’ te tamaki o “te ariki no apatokerau,” e te tamaki o “te au ariki o te ao nei.” (Eze. 38:2, 10-13; Dani. 11: 40, 44, 45; Apo. 17:14; 19:19) E au tamaki tuke ainei teia? Kare tatou i kite. Penei e tai rai tamaki, tera ra, te taangaanga ra te Pipiria i tetai au ingoa ke kia akataka mai i te reira. Ko teea nuku vaeau i roto i te totou a Mika ta Iehova ka taangaanga ei tamaki atu i teia enemi kino tei kapikiia e ko “Asura”? Ko tetai nuku vaeau tuke takiri. Te karanga ra te Pipiria e ko te “nga tiaki mamoe toko itu, e nga tangata ariki toko varu” to roto i teia nuku vaeau. (Mika 5:5) Koai ma ratou? Ko te aronga pakari e tiaki ra i te au putu-putuanga. (1 Pete. 5:2) I teia tuatau, e maata te aronga pakari akarongo mou ta Iehova e taangaanga nei kia tiaki e kia akamaroiroi i tona iti tangata no te tamaki a “to Asura” e waitata maira.\* Te akakite maira te totou a

\* I roto i te Pipiria, e akatutu ana te numero itu i te au mea katoa. E e akatutu ana te numero varu (e tai kapiti mai ki te itu) i te au mea maata.

**16.** Koai ma i teia tuatau e akatutu maira i (a) te iti tangata o Ierusalem (e) “to Asura” (ng) te itu tiaki mamoe e te varu ariki?

Mika e “e pou oki te enua ra o Asura ia ratou i te koke.” (Mika 5:6) Tetai apinga tamaki ta ratou ka taangaanga ei akapou i te enemi, ko “te koke a te Vaerua,” koia oki, te Tuatua a te Atua.—2 Kori. 10:4; Ephe. 6:17.

<sup>17</sup> E te aronga pakari, ka rauka ia kotou i te apii mai i tetai au mea puapinga mei ta tatou i uriuri mai ana: (1) Te apinga meitaki roa atu ka rauka ia koe i te rave ei akapapa no te tamaki a “to Asura” a te tuatau ki mua, koia oki, kia akaketaketa i toou akarongo ki roto i te Atua e kia tauturu i toou au taake kia akapera katoa. (2) Me tamaki mai “to Asura,” ka anoanoia kotou kia irinaki papu tikai e ka akaora mai a Iehova ia tatou. (3) I taua taime ra, penei kare te aratakianga a Iehova te ka orongaia mai na roto i tana aka-aerenga e tau ki te manako o te tangata ua nei. Inara, ka anoanoia tatou pouroa kia aru i te au ikuikuanga ka orongaia mai kia tatou noatu me ka ariki tatou i te reira e me kare, no te mea tei runga to tatou oraanga i te aru anga i teia au ikuikuanga. (4) Me te irinaki nei tetai pae i roto i te au mea o teianei ao mei te apii, te au apinga materia, me kore te au akatereanga a te tangata, ko teia te tuatau i te tau i to ratou aerenga manako. No reira, ka anoanoia kotou kia papa ua i te tauturu i te aronga kare to ratou akarongo i roto ia Iehova e maroiroi ana.

<sup>18</sup> Te vai nei te tuatau e vare ei te enemi e kare o tatou paruru anga mei te iti tangata rai o Ierusalem i to Hezekia tuatau. Me tupu te reira, ka riro te au tuatua a Hezekia ei tauturu ia tatou kia akaketaketa i to tatou akarongo. No reira, kia akamaara tatou e tei te enemi te ‘rima tangata; ia tatou nei ra, ko to tatou Atua ia ko Iehova, ei tupae ia tatou, e ei karo i ta tatou tamaki!’—2 Para. 32:8.

**17.** Eaa te au apianga e a ta te aronga pakari ka mou mai mei ta tatou i uriuri?

**18.** Akapeea te akamaaraanga i te au tuatua a Hezekia te tauturu anga ia tatou no te tuatau ki mua?





## KAURARO KI TA IEHOVA AU TIAKI

*“E akarongo i to kotou au arataki, e kauraro atu kotou: te tiaki ra ratou i to kotou au vaerua.”—EBE. 13:17.*

---

### AKAPEEA KOE ME PAU?

---

Akapeea te aronga pakari o te putuputuanga me tiaki i te mamoe a te Atua?

---

Eaa ra te au mamoe ka akarongo ei ki te au tiaki o te putuputuanga?

---

Eaa tatou ka kore ei e akariro i te au tu apa ua o te aronga pakari ei kotoeanga kia akaapa me kore kia kopae i ta ratou akonga?

TE AKAAITE ra a Iehova iaia uorai ki tetai tiaki mamoe. (Eze. 34:11-14) Ka tauturu teia ia tatou kia marama e mei teaa rai to Iehova tu. Kua kite te tiaki aroa i tana apainga no te akono anga i te au mamoe. Ka arataki aia ia ratou ki te ngai ngangaere e ki te au punavai, e ka apai aia i te au punua ki runga i tona umauma. (Sala. 23:1, 2; Isa. 40:11) Ka tiaki aia i te au mamoe i te po e te ao, e ka paruru ia ratou mei te au manu taetaevao. (1 Samu. 17:34, 35; Luka 2:8) Ka kimi aia i te au mamoe tei aere ke mei roto i te koro e ka akono aia i tei maki.—Eze. 34:16.

<sup>2</sup> Te maataanga o te iti tangata o te Atua i te tuatau taito, e aronga tiaki mamoe e te aronga tanutanu. No reira kua marama ratou i te tumu i akaaite ei a Iehova iaia uorai ki tetai tiaki mamoe. Kua kite ratou e ka anoanoia kia akono i te mamoe kia maroiroi e kia meitaki. Mei te reira katoa, ka anoanoia te tangata kia akonoia e kia aratakiia e Iehova. (Mare. 6:34) Me kare te tauturu e te aratakianga a Iehova, ka tupu te manamanata. E no te mea kare e tangata i te paruru ia ratou, kare i reira ratou e kite i te tuke i rotopu i te mea tika e te tarevake. Ka riro mai ratou “mei te mamoe kare e tiaki.” (1 Ari. 22:17) Inara, ka oronga a Iehova i te au mea pouroa tei anoanoia no te aronga te ka akariro iaia ei tiaki no ratou.

<sup>3</sup> Te marama katoa ra tatou e mei teaa rai to Iehova tu ei tiaki mamoe. Te kite nei tatou e te akono meitaki ra aia i tona iti tangata. I roto i teia atikara, ka apii tatou akapeea aia me arataki ia tatou e me akono i to tatou au anoano. E oti ka uriuri tatou e eaa ta tatou ka anoanoia i te rave kia rauka te puapinga mei ta Iehova aratakianga aroa.

---

1, 2. Eaa te tumu i akaaite ei a Iehova iaia uorai ki tetai tiaki mamoe?

3. Eaa ta tatou ka apii i roto i teia atikara?

## IKI TE TIAKI MAMOE MEITAKI I TE ARONGA PAKARI EI TAUTURU IAIA

<sup>4</sup> Kua akataoonga a Iehova ia Iesu ei Upoko no te putuputuanga Kerititiano. (Ephe. 1:22, 23) Aite rai a Iesu, “te tiaki mamoe meitaki,” ki tona Metua. E akono aroa ana aia i te au mamoe, e kua oronga aia i tona oraanga ei atinga no ratou. (Ioa. 10: 11, 15) Kua riro te atinga oko o Iesu ei akameitakianga manea tikai no te tangata rava-rai! (Mata. 20:28) To Iehova akakoroanga no te aronga tei tuku i to ratou akarongo ki roto ia Iesu, koia oki, “kia kore e mate te akarongo iaia, kia rauka ra te ora mutu kore!” –Ioa. 3:16.

<sup>5</sup> Eaa ta te au mamoe e rave ana ei akari e ko Iesu Karaiti to ratou Tiaki? Karanga a Iesu e: ‘Ka akarongo mai taku mamoe i toku reo, kua kite oki au ia ratou, e ka aru mai oki ratou iaku.’ (Ioa. 10:27) Ka akarongo te mamoe ki te reo o te Tiaki Mamoe Meitaki na te aru anga i tana aratakianga. Te o maira teia i te akarongo anga ki te aronga pakari tei ikiia ei tauturu iaia kia tiaki i te anana. I te anere mataiti mua, kua iki a Iesu i tana au apotetoro e tana au pipi kia tiaki i tana anana. Kua akakite aia kia ratou kia apii e kia angai i tana “au mamoe.” (*E tatau ia Ioane 21:15-17*; Mata. 28:20) Te akatotoaia anga te tuatua meitaki, kua maata mai te tangata tei riro ei pipi na Karaiti. No reira kua akapapu a Iesu e kia ikiia tetai au tiaki tukatau kia akono i te au putuputuanga.—Ephe. 4:11, 12.

<sup>6</sup> I muri mai, kua tata a Paulo ki te aronga pakari i roto i te putuputuanga i Ephesia e: “I akariroia’i kotou e te Vaerua Tapu ei tiaki i rungao ra, kia akaangai oki kotou i te ekalesia a te Atua.” (Anga. 20:28) I teia

tuatau, kua iki katoaia te aronga pakari e te vaerua tapu. Eaa ra tatou i tuatua akapera ai? No te mea kua ikiia ratou kia tau ki te Tuatua tei akauruia e te Atua. No reira me akarongo tatou ki te aronga pakari, te akangateitei ra tatou ia Iehova raua ko Iesu, te nga Tiaki maata. (Luka 10:16) Ko te tumu maata teia i puareinga ua tatou i te kauraro ki te aronga pakari. Inara e au tumu ke to tatou kia aru i ta ratou aratakianga.

<sup>7</sup> Te taangaanga ra te aronga pakari i ta te Pipiria e tuatua ra ei akamaroiroi e ei oronga i te aratakianga ki te au taeake e te au tuaine. Kare te aronga pakari e akakite e ka akapeea te au taeake me akaaere i to ratou oraanga. (2 Kori. 1:24) Mari ra, ka inangaro ratou i te tauturu i te au taeake kia rave i ta ratou uo-rai ikianga tei akatumuia ki runga i te au kaveinga Pipiria. Me raveia te reira, ka riro te aronga pakari ei tauturu i te putuputuanga kia taokotai e kia akatupu i te au. (1 Kori. 14: 33, 40) Te karanga ra te Pipiria e te tiaki ra te aronga pakari ia kotou. Koia oki, te inangaro nei ratou i te tauturu i te katoatoa i roto i te putuputuanga kia akavaitata ua rai kia Iehova. No reira, me kite ratou e ka rave, me kore kua rave tetai taeake i te tarevake, ka viviki ratou i te tauturu iaia. (Gala. 6:1, 2; Iuda 22) Kare ainei e e maata te au tumu meitaki no tatou kia ‘akarongo ki te au arataki’?—*E tatau ia Ebera 13:17*.

<sup>8</sup> Ei tiaki aroa, kua akamatakite te apotetoro ko Paulo i tona au taeake i Kolosa: “E matakite ko te pou aea kotou i te tuatua pakari e te pikikaa puapinga kore a tetai tangata atu, i te tuatua ikuiku a te tangata nei, tei tau i te apianga mua o teianei ao, kare i ta te Mesia.” (Kolo. 2:8) Te tauturu maira teia akamatakiteanga ia tatou kia kite i tetai tumu ke i puapinga ai kia akarongo meitaki ki te aratakianga a te aronga pakari. E pa-

4. Eaa ta Iesu e rave ana ei akono i te au mamoe a Iehova?

5, 6. (a) Koai ma ta Iesu i iki ei tiaki i tana au mamoe, e eaa ta te au mamoe ka rave kia rauka te puapinga? (e) Eaa te tumu maata i puareinga ua tatou i te aru i te aratakianga a te aronga pakari?

7. Akapeea te aronga pakari me tauturu ia koe kia akavaitata ua rai kia Iehova?

8. Ka akapeea te aronga pakari me paruru i te putuputuanga?



Mei te tiaki mamoe me paruru i tana anana, ka paruru te aronga pakari i te putuputuanga  
(Akara i te parakarapa 8)

ruru ana ratou i te au taeake mei te aronga e inangaro ra i te apai ke ia ratou mei ia Iehova. Kua akamatakite atu te apotetoro ko Petero e ka tauta te au “peroveta pikikaa” e te au “orometua pikikaa” i te akavare i te au Kerititiano paruparu kia rave i te tarevake. (2 Pete. 2:1, 14) I teia tuatau, ka umuumuia te aronga pakari kia oronga i te akamatakiteanga me anoanoia te reira. E maata ta te aronga pakari Kerititiano i kite i roto i to ratou oraanga. Kua ikiia ratou ei aronga pakari no te mea kua akaari ratou e kua marama meitaki ratou i te au Tuatua Tapu e kua tau ratou i te apii atu i te tuatua mou mei roto mai i te Pipiria. (1 Timo. 3:2; Tito 1:9) No to ratou tu pakari, te papakitai kore, e to ratou kite tei akatumuia ki runga i te Pipiria, i rauka ai ia ratou i te oronga i te aratakianga meitaki no to ratou au taeake.

### KA ANGAI E KA PARURU TE TIAKI MAMOE MEITAKI I TE ANANA

<sup>9</sup> Na roto i tana akaaerenga, te apii ra e te arataki ra a Iehova i te au taeake e te au tua-ine i te ao katoa nei. E maata te akoanga Tuatua Tapu tei orongaia mai i roto i ta tatou au puka. Tetai taima, ka oronga tika atu te akaaerenga i te aratakianga ki te aronga pakari na roto i te au reta e te au ikuikuanga a te au akaaere tutaka. Na roto i teia au mataara e rauka mai ei te aratakianga taka meitaki no te au mamoe.

<sup>10</sup> Te apainga a te au tiaki aroa, koia oki, kia paruru e kia akono i te au mamoe. E akamanako ua ana te aronga pakari Kerititiano

9. Eaa ta Iesu e rave nei i teia tuatau ei angai e ei arataki i te putuputuanga?

10. Eaa te apainga a te au tiaki aroa me akaruke tetai taeake i te putuputuanga?

no runga i te aronga kua paruparu to ratou akarongo me kore te aronga tei rave i tetai au tarevake kino. (*E tatau ia Iakobo 5: 14, 15.*) Penei kua aere ke tetai pae mei te putuputuanga e kare ratou e tavini akaou ana i te Atua. Eaa ta tetai tiaki aroa ka rave ei tauturu ia ratou? Ka rave aia i tana ka rauka i te kimi i teia aronga e te akamaroiroi ia ratou kia oki mai ki te putuputuanga. Akakite a Iesu e: "Koia katoa to kotou Metua i te ao ra, kare ia i inangaro e kia mate tetai o teiane i angata rikiriki."—Mata. 18:12-14.

### EAA TO TATOU MANAKO NO TE TU APA UA O TE ARONGA PAKARI?

<sup>11</sup> E nga Tiaki apa kore a Iehova raua ko Iesu. Inara, ko te au tiaki ta raua e taangaana ana ei akono i te putuputuanga, e aronga apa ua. Penei ko teia tetai tumu i ngata ai no tetai pae i te kauraro ki te aratakianga a te aronga pakari. Penei ka manako ratou e: 'E aronga apa ua te aronga pakari mei ia tatou rai. Eaa tatou ka akarongo ei ki ta ratou akoanga?' E tika, e aronga apa ua te aronga pakari. Inara, auraka tatou e akara i to ratou tu apa ua e to ratou au tarevake.

<sup>12</sup> E akakite ua ana te au Tuatua Tapu i te tika no runga i te au tarevake o te au tane ta Iehova i taangaanga kia arataki i tona iti tangata i mua ana. Ei akaraanga, kua akatainua a Davida ei ariki no Iseraela, inara i muri mai kua ara aia i te Atua. Kua moe aia ki tetai vaine kua akaipoipo e oti kua tamate aia i te tane a tera vaine. (2 Samu. 12:7-9) Akamanako katoa no runga i te apotetoro ko Petero. Noatu kua orongaia tetai apainga maata kiaia i roto i te putuputuanga Kerititiano, kua rave katoa

**11.** Eaa i ngata ai no tetai pae i te kauraro ki te aratakianga a te aronga pakari?

**12, 13.** (a) I mua ana, eaa te au tarevake ta tetai au arataki o te Atua i rave? (e) Eaa ra a Iehova i inangaro ei kia tataia te au tarevake o tetai au arataki i roto i te Pipiria?

aia i tetai au tarevake kino. (Mata. 16:18, 19; Ioa. 13:38; 18:27; Gala. 2:11-14) Kare atu e tangata apa kore mei te tuatau mai ia Adamu raua ko Eva, mari ra ko Iesu anake.

<sup>13</sup> Eaa ra a Iehova i inangaro ei kia tataia te au tarevake o tetai au arataki i roto i te Pipiria? Tetai tumu, kia akaari e ka rauka iaia i te taangaanga i te au tane apa ua kia arataki i tona iti tangata. E kua rave ua ana aia i teia. No reira, auraka tatou e akariro i te tu apa ua o te aronga pakari i teia tuatau ei kotoeanga no tatou kia akaapa me kore kia kopae i ta ratou aratakianga. Te inangaro maira a Iehova ia tatou kia akangateitei e kia kauraro kia ratou.—*E tatau ia Exodo 16:2, 8.*

<sup>14</sup> E mea puapinga tikai no tatou kia kauraro ki te aronga pakari. No teaa ra? Akamanako ana i te mataara i oronga ai a Iehova i te au ikuikuanga ki tona iti tangata i mua ana kia ora mai ratou mei te au turanga ngata. Ei akaraanga, te akaruke anga te ngati Iseraela i Aiphiti, kua oronga te Atua i te au ikuikuanga puapinga no te iti tangata na roto ia Mose raua ko Aarona. Pera katoa, kua anoanoia to Iseraela kia akarongo ki te au ikuikuanga kia ora mai ratou mei te ngauru o te mate. Kua akakiteia kia ratou kia maani i tetai umu kai, kia ta i tetai mamoe e kia pipi i te toto ki runga i nga kopa ngutupa e te uri i rungao i te au are. Kua tuatua tika atu ainei te Atua ki te iti tangata? Kare, kua anoanoia ratou kia akarongo ki te au ikuikuanga a te aronga pakari tei na roto mai ia Mose. (Exo. 12:1-7, 21-23, 29) Na roto i teia mataara, kua taangaanga a Iehova ia Mose e te aronga pakari kia arataki i te iti tangata. I teia tuatau katoa, te taangaanga nei a Iehova i te aronga pakari Kerititiano kia arataki i tona iti tangata.

<sup>15</sup> Penei te maara ra ia koe i tetai atu au tuatau i roto te Pipiria, te taangaanga anga a

**14, 15.** Eaa ta tatou ka apii mai mei te mataara i oronga ai a Iehova i te au ikuikuanga ki tona iti tangata i taito?





E angaanga maroiroi ana te aronga pakari i te paruru i te au ngutuare e tai rai metua, mei te kapitianga kino  
(Akara i te parakarapa 17, 18)

Iehova i te au tangata me kore te au angera kia oronga i te au ikuikuanga ki tona iti tangata. Te maataanga o te taime, kua riro teia au ikuikuanga ei akaora mai ia ratou. I roto i teia au turanga, kua oronga te Atua i te tikaanga ki etai ke kia tuatua i roto i tona ingoa e kia akakite ki tona iti tangata i ta ratou ka anoanoia i te rave i te au tuatau ngata. E maata te au tumu no tatou kia papu e ka rave katoa a Iehova i te reira no tona iti tangata a te tuatau ia Aramakito. Tera ra, kia matakite te aronga pakari i ta ratou apainga ei mata no Iehova me kore no tona akaerenga i teia tuatau, kia kore ratou e akakino i te mana tei orongaia atu kia ratou.

### 'OKOTAI ANANA, OKOTAI TIAKI'

<sup>16</sup> E anana okotai te iti tangata o Iehova i raro ake i te tiaki okotai, ko Iesu Kara-iti. (Ioa. 10:16) Akakite a Iesu e ka noo vai-tata ua aia ki tana au pipi “e tae ua atu ki te openga o teianeia ao.” (Mata. 28:20) Tei iaia te mana ei Ariki i runga i te rangi i te akatere i te au mea te ka tupu i mua ake ka tae mai ei aia i te takore atu i to Satani ao. Akapeea tatou e vai taokotai ei e te tinamou i roto i te akaerenga a te Atua? Te pau maira te Pipiria e: “Na to kotou taringa e akarongo i tetai manga tuatua i muri mai ia kotou, i te na ko anga, Teia te ara, e na reira te aere.” Ko teia te “tuatua” ta Iehova e apii mai nei kia tatou i roto i te Pipiria, e te kapiti maira i tana i tuatua mai na roto i te au tiaki ta raua ko Iesu i iki.—*E tataua ia Isaia 30:21; Apokalupo 3:22.*

<sup>17</sup> Te akaaite ra te Pipiria ia Satani “mei te liona ngunguru ra, i te kimi anga i te tangata e pou iaia.” (1 Pete. 5:8) Ka arumaki aia i te anana mei tetai manu taetaevao mate pongi, e ka tiaki aia i te taime tano tikai kia opu i tetai mamoe tei makimaki me kore tei aere ke mei te anana. E tumuanga meitaki teia no tatou kia noo vaiata ki te putuputuanga e ki to tatou “Tiaki.” (1 Pete. 2:25) Te tuatua ra a Apokalupo 7:17 no runga i te aronga te ka ora mai i te tuatau o te mate maata, e na Iesu e “arataki oki ia ratou ki te au pupui anga o te vai ora, e na te Atua e orei i to ratou roi-mata katoa i to ratou mata.” E taputou manea tikai teia!

<sup>18</sup> E apainga puapinga tikai ta te aronga pakari Kerititiano i te tiaki i te putuputuanga. Akapeea ratou me akapapu e te akono meitaki ra ratou i te au mamoe a Iesu? Ka pauia teia uianga i roto i te atikara e aru maira.

**16.** Eaa te “tuatua” ka anoanoia tatou kia akarongo?

**17, 18.** (a) Eaa te kino ta te iti tangata o te Atua ka matakite, e eaa tei papu ia tatou? (e) Eaa ta tatou ka apii i roto i te atikara e aru maira?



## AU TIAKI, ARU I TE NGA TIAKI MAMOE MAATA

*“I mate katoa oki te  
Mesia uaorai no kotou;  
e kua vaoo oki i te  
akaraanga na kotou,  
kia aru kotou i tona  
takainga vaevae.”*

–1 PETE. 2:21.

---

### AKAPEEA KOE ME PAU?

---

Akapeea te aronga pakari me  
aru i te akaraanga o Iehova?

---

Akapeea te aronga pakari me  
aru i te akaraanga o Iesu Kara-  
iti?

---

Eaa ra te aronga pakari ka atoro  
ei i te au taeake e te au tuaine?

KA MEITAKI atu te au mamoe me akonoia ratou e tetai tiaki. Te karanga ra tetai puka no runga i te akono anga i te au mamoe e me akaruke te tiaki i tana au mamoe i roto i te aua e kare aia e akono ia ratou, kare e roaia ka paruparu e ka maki te au mamoe. Inara, me akono meitaki te tiaki i tana au mamoe tataki tai, ka maroiroi e ka meitaki te anana.

<sup>2</sup> Mei te reira katoa te putuputuanga. Me akono meitaki te au tiaki Kerititiano i te au mamoe tataki tai, ka puapingaia te putuputuanga. Penei te maara ra ia koe te taime i akaari ei a Iesu i te tu tangi no te urupu tangata no te mea “kua mate ratou i te roiroi, e kua pueurikiriki keia, mei te mamoe tiaki kore ra.” (Mata. 9:36) Eaa ra te au tangata i to Iesu tuatau i aite ei mei te au mamoe kare o ratou tiaki? No te mea e tu kino to te aronga tei apii i te Ture a te Atua e kare ratou e rave ana i ta ratou i apii ki te tangata. Kare te au arataki akonoanga e akaari ana i te aroa e kare ratou e akono ana i te tangata, e kua riro te reira ei mea ngata no te tangata kia tavini i te Atua. Kua manako te tangata e mei te mea rai e e “apainga teiaa” teia i runga ia ratou. –Mata. 23:4.

<sup>3</sup> I teia tuatau, e apainga puapinga tikai ta te aronga pakari. Ko te au mamoe ta ratou e akono ra, na Iehova raua ko Iesu. E mea akaperepereia teia au mamoe na Iesu, “te tiaki mamoe maata,” e kua akaatinga katoa aia i tona oranga no ratou. Kua ‘oko’ aia ia ratou ki tona uaorai “toto apinga maata.” (Ioa. 10:11; 1 Kori. 6:20; 1 Pete. 1:18, 19) Ka anoanoia te aronga pakari kia akamaara e ko to ratou akaaere, ko Iesu Karaiti “te tiaki mamoe maata.” No reira tei ia ratou te apainga kia akono i tana anana.—Ebe. 13:20.

---

1, 2. (a) Me akono meitakiia te au mamoe, eaa te ka tupu mai? (e) Eaa ra te au tangata i to Iesu tuatau i aite ei ki te au mamoe kare o ratou tiaki?

3. Eaa ta te aronga pakari ka akamaara me akono ratou i te au mamoe?

4 Ka akapeea te aronga pakari Kerititiano me akono i te au mamoe? Te akamaroiroi-ia nei te katoatoa i roto i te putuputuanga kia 'akarongo ki te au arataki.' Inara te akakite maira a Iehova kia akono te aronga pakari i te au mamoe, "auraka ma te akaueue ua ki runga i te tuanga a te Atua." (Ebe. 13:17; *e tataua ia 1 Petero 5:2, 3.*) Akapeea te aronga pakari te "arataki" anga i te anana ma te kore e "akaueue ua ki runga" ia ratou? Koia oki, ka akapeea te aronga pakari me akono i te au anoano o te anana ma te kore e akakino i te mana ta te Atua i oronga ki te au akaaere?

### "EI RUNGA RATOU I TONA UMAUMA KIA APAI"

5 Kua tuatua te peroveta ko Isaia no runga ia Iehova e: "E angai aia i tana anana mei te tiaki mamoe ra: e akaputu aia i te au punua i tona rima, e ei runga ratou i tona umauma kia apai, e e arataki marie aia i te au tinana aka-ngote punua." (Isa. 40:11) Te akataka maira teia irava e akapeea a Iehova te akono anga i te au anoano o te aronga tei paruparu me kore te aronga tei inangaro kia paruruia. Te kite nei aia i te au anoano o te katoatoa i roto i te putuputuanga e te mataora nei aia i te tauturu ia ratou, mei tetai tiaki mamoe rai tei kite i te au anoano o te au mamoe i roto i tana anana. Pera katoa, mei te tiaki mamoe rai tei apai i tetai punua mamoe ki runga i tona umauma, ka akapumaana e ka akono mai a Iehova ia tatou me aro atu tatou i te au timataanga e te au turanga ngata, no te mea koia "te tumu o te aroa."—2 Kori. 1:3, 4.

6 E apiianga manea tikai ta tetai tiaki i roto i te putuputuanga ka apii mai mei to tatou Metua i te rangi! Mei ia Iehova rai, ka anoano-ia aia kia akono i te au anoano o te au mamoe. Me kite tetai tangata pakari i te au akaaonga

4. Eaa ta tatou ka apii mai i roto i teia atikara?

5. Eaa ta tatou i apii mai mei ia Iehova i roto ia Isaia 40:11?

6. Akapeea tetai tangata pakari me aru i to Iehova akaraanga?

a te au mamoe, ka kite aia i te taime tau kia oronga i te akamaroiroianga e te turuturuanga ta ratou e anoano ra, e akapeea me oronga i te reira. (Mase. 27:23) Te aiteanga, ka anoanoia aia kia akanoo i te taime i te tuatua ki te au taeake e te au tuaine e kia akarongo kia ratou. Na roto i te tu akangateitei, ka akamanako meitaki te tangata pakari i tana i kite e tana i akarongo i roto i te putuputuanga, e na roto i te reira e rauka ai iaia i te tauturu i te "aronga apikepikē."—Anga. 20:35; 1 Tesa. 4:11.

7 Akamanako ana i te tu o te au tiaki mamoe o te iti tangata o te Atua i te tuatau o Ezekielia e Ieremia. Kua kopae a Iehova i teia au tiaki mamoe no te mea kua anoano-ia ratou kia akono meitaki i tana au mamoe, inara kare ratou i rave ana i te reira. Kua akakite a Iehova e: "Kua riro taku anana ei kai, na te au puaka taae katoa o te ngangaere ra, no te mea kare e tiaki, kare oki taku au tiaki i kimi i taku anana, kua angai ra te au tiaki ia ratou uaorai, e kare i angai i taku anana." Kua rokoia te au tangata e te kino no te karapii e te noinoi o te au arataki. (Eze. 34:7-10; Iere. 23:1) I teia tuatau, te kopae ra te Atua i te au arataki o Kerititome no taua au tu ra. Eaa te apiianga puapinga ta te aronga pakari ka mou mai mei to Iehova kopae anga i te au tiaki akarongo kore? Ka anoanoia ratou kia akono meitaki i te anana a Iehova ma te aroa.

### "KUA TUKU ATU NA OKI AU I TE AKARAANGA NA KOTOU"

8 No te tu apa ua o te tangata, penei kare tetai pae i roto i te putuputuanga e marama meitaki ana e eaa ta Iehova e tapapa maira mei ia ratou. Penei ka rave ratou i te au iki-anga kare i akatumuia ki runga i te au kaveinga Pipiria me kore, kare ta ratou e rave

7. (a) I te tuatau o Ezekielia e Ieremia, na roto i teea tu i akonoia ai te au mamoe a te Atua? (e) Eaa ta tatou i mou mai mei ta Iehova kopae anga i te au tiaki akarongo kore?

8. Akapeea te aronga pakari me aru i to Iesu akaraanga me ako ratou i te au taeake?

ana e akaari mai ana e kua pakari ratou ei au Kerititiano. Ka akapeea te aronga pakari me tauturu ia ratou? Na te aru anga i te tu akakoromaki o Iesu ki tana au pipi. Kua taumaro tana au pipi e koai tei maata atu i roto i te Patireia, inara kare rava a Iesu i riri ana. Kua apii ua rai aia ia ratou e kua oronga aia i te akonga tau no runga i te tu akaaka. (Luka 9:46-48; 22:24-27) Kua tama katoa a Iesu i to ratou vaevae ei akaari kia ratou e eaa tikai te tu akaaka. I teia tuatau, te akaari katoa ra te aronga pakari i te tu akaaka.—*E tataua ia Ioane 13:12-15*; 1 Pete. 2:21.

<sup>9</sup> Kua manako te nga apotetoro ko Iakobo e Ioane e ko te aiteanga kia riro mai ei tiaki koia oki, kia tutara ki runga i etai ke. Kua pati raua kia Iesu no tetai tikaanga ngateitei i roto i te Patireia. Inara kua akatikatika a Iesu i to raua tu e kua apii ia raua kia tau i to raua aerenga manako. Kua akakite aia e: “Kua kite oki kotou e, te tutara nei te ui mana o te etene ki runga ia ratou, e te aronga mamaata ra, te mana ra ia i runga i to ratou. Kare ra e tika kia akapera ki roto ia kotou; ko te anoano i te akamaata i o kotou, kia riro ia ei tavini no kotou.” (Mata. 20:25, 26) Kua anoanoia te au apotetoro kia kopae i te anoano i te “tutara” ki runga i to ratou au taeake, koia oki, te akakite anga kia ratou i te au taima ravarai i ta ratou ka rave.

<sup>10</sup> Te tapapa maira a Iesu i te aronga pakari kia akono i te anana mei tana rai i rave. Ka anoanoia ratou kia puareinga ua i te tavini i to ratou au taeake e te au tuaine, e kia kore ratou e riro ei pu no ratou. Mei ia Iesu rai, kua tavini te apotetoro ko Paulo i etai ke ma te tu akaaka. Kua akakite aia ki te aronga pakari i roto i te putuputuanga o Ephesia e: “Kua kite kotou i te tu o toku noo anga i o kotou nei, i te au tuataua katoa, mei te rā muatangana mai

---

9. Eaa te tu o te au apotetoro ta Iesu e anoano ra i te akatikatika?

10. Akapeea te aronga pakari me aru i te akaraanga meitaki o Iesu e Paulo no te akono anga i te anana?

ka tae mai ei au ki Asia nei, I te akamori anga i te Atu ma te ngakau akaaka roa.” Kua inangaro a Paulo i te aronga pakari kia akaari i te tu akaaka e kia angaanga maroiroi no to ratou au taeake. Na roto i tana akaraanga, kua apii a Paulo i te aronga pakari akapeea me ‘turu atu i te aronga apikepikē.’ (Anga. 20:18, 19, 35) I roto i tetai reta, kua akakite aia ki to Korinetia e kare aia i te tutara i runga i to ratou akarongo. Mari ra, e tavini akaaka aia no te Atua mei ia ratou rai, e kua inangaro aia i te tauturu ia ratou kia tavini i te Atua ma te rekareka. (2 Kori. 1:24) E akaraanga meitaki tikai a Paulo no te aronga pakari i teia tuatau, no te tu akaaka e te rave maroiroi i te angaanga.

### ORONGA I TE AKO TEI AKATUMUIA KI RUNGA “I TE TUATUA-MOU”

<sup>11</sup> Me oronga tetai tangata pakari i te akonga, kia akatumuia te reira ki runga “i te tuatua-mou,” te Pipiria. (Tito 1:9) Pera katoa, kia rave aia i te reira “ma te ngakau maru.” (Gala. 6:1) Ka inangaro te tiaki mamoe meitaki i te tauturu i tona au taeake kia akatumuia ta ratou au ikianga ki runga i to ratou inangaro no Iehova e tana Tuatua, ma te kore e maro ia ratou. Ei akaraanga, penei ka tauturu te tangata pakari i tetai taeake kia rave i tetai ikianga puapinga, na te uriuri anga i te au kaveinga Pipiria me kore tetai atikara i roto i ta tatou au puka. Penei ka pati aia i te taeake kia akamanako e ka akapeea te au ikianga tukeke me akakeu i tona pirianga kia Iehova. I reira, ka akamaara te tangata pakari kiaia i te puapinga kia pure ki te Atua no te aratakiaanga i mua ake ka rave ei aia i tetai ikianga. (Mase. 3:5, 6) I muri ake i ta raua uriuri anga, na te taeake e rave i tana uorai ikianga.—Roma 14:1-4.

<sup>12</sup> Te mana tei rauka i te aronga pakari, no roto mai i te au Tuatua Tapu. No reira e mea puapinga tikai kia taangaanga meitaki i

---

11, 12. Akapeea te tangata pakari me tauturu i tetai taeake kia rave i tetai ikianga?





Te tauturu ra te aronga pakari i to ratou ngutuare tangata kia akapapa no te angaanga orometua

(Akara i te parakarapa 13)

te Pipiria e kia akariro i te reira ei tumuanga no ta ratou akoanga. Na te rave anga i te reira, kare te aronga pakari e takino i to ratou mana tei orongaia mai e te Atua. No te mea, kare na ratou teia au mamoe. Te tikaanga, na te aronga tataki tai i roto i te putuputuanga e rave i tana uaorai ikianga ki mua ia Iehova e ia Iesu.—Gala. 6:5, 7, 8.

### AU AKARAANGA NO TE ANANA

<sup>13</sup> Muri ake te akakite anga a Petero ki te aronga pakari e auraka e “akaueue ua ki runga” i to ratou au taeake, kua akamaroiroi aia ia ratou kia riro ei ‘kaveinga no te anana’ koia oki, kia riro ei au akaraanga no ratou. (1 Pete. 5:3) Akapeea tetai tangata pakari me riro ei akaraanga no te anana? Akamanako ana e rua nga tu tei anoanoia i roto i tetai tangata pakari. Te mea mua, kia akaari aia i te tu “akono meitaki.” Te aiteanga, te marama meitaki ra aia i te au kaveinga Pipiria e te kite ra aia akapeea me taangaanga i te reira i roto i tona oraanga. Ka akaari aia i te tu maru me tupu te au tu ngata e ka akamanako meitaki

**13, 14.** Na roto i teea au mataara ka riro te aronga pakari ei akaraanga no te anana?

aia i mua ake ka rave ei aia i tana ikianga. Te rua, ka anoanoia aia kia “arataki meitaki i tona uaorai ngutuare.” Koia oki, me e pamiri tona, kia akanoo aia i te akaraanga meitaki ei tane akaipoipo e ei metua tane, no te mea “ko te tangata oki kare i kite i te arataki i tona uaorai ngutuare, eaa e tika’i iaia kia tiaki i te ekalesia a te Atua?” (1 Timo. 3:1, 2, 4, 5) Me akaari te aronga pakari i teia nga tu, ka irinaki te au taeake e te au tuaine i roto i te putuputuanga ia ratou.

<sup>14</sup> Te akanoo katoa ra te aronga pakari i te akaraanga meitaki i roto i te angaanga tutuanga, mei ta Iesu rai i rave. E tuanga puapinga te akakitekiteanga i te tuatua meitaki o te Patireia i roto i to Iesu oraanga i te enua nei, e kua apii atu aia i tana au pipi e akapeea me rave i teia angaanga. (Mare. 1:38; Luka 8:1) I teia tuatau, te mataora nei te au papuritia i te angaanga kapiti ki te aronga pakari i roto i te angaanga tutuanga. Te kite ra ratou i te tu maroiroi o te aronga pakari i roto i teia angaanga puapinga, e ka mou mai ia ratou te tu e apii ra te aronga pakari. Me akapou te aronga pakari i to ratou taima e te maroiroi i te akakitekiteanga i te tuatua meitaki noatu e maata ta ratou angaanga, ka akakeuia te putuputuanga kia akaari i taua tu maroiroi. Ka akanoo katoa te aronga pakari i te akaraanga meitaki no te au taeake na te akapapa anga no te au uipaanga, te paupau anga, te tama anga, e te angaanga ripea i ko i te Are Uipaanga Patireia.—Ephe. 5:15, 16; e tatau ia Ebera 13:7.

### “TAUTURU ATU I TEI APIKEPIKE”

<sup>15</sup> Ka viviki ua tetai tiaki mamoe meitaki i te tauturu i tetai mamoe tei mamae me kore tei makiia. Mei te reira katoa, ka inangaro te aronga pakari kia viviki i te tauturu i te aronga tei rokoia e te tumatetenga me kore te aronga e anoano ra kia akoia e kia akamaroiroiia. Penei ka inangaro te aronga ruaine e te aronga maki i te tauturu kia akono i to ratou

**15.** Eaa te au tumu i atoro ei te aronga pakari i te au taeake e te au tuaine?



Te akanoo ra te aronga pakari i te akaraanga meitaki i roto i te angaanga tutuanga  
(Akara i te parakarapa 14)

au anoano, e te inangaro tikai ra ratou i te akamaroiroianga e te akapumaanaanga mei te au Tuatua Tapu. (1 Tesa. 5:14) Penei te aro atura te au mapu i roto i te putuputuanga i 'te au anoano o to ratou ou anga ra.' (2 Timo. 2:22) No reira, te tauturu ra te aronga pakari i te katoatoa i roto i te putuputuanga na te atoro anga ia ratou. I roto i teia au atoro anga, ka tauta ratou kia marama meitaki i te au turanga ngata ta te au taeake e aro atura, e ka oronga ratou i te akamaroiroianga mei roto mai i te Pipiria. Me viviki te aronga pakari i te tauturu i te au taeake e te au tuaine, penei ka akaiti mai te reira i te au manamanata.

<sup>16</sup> Akapeea me e manamanata kino to tetai taeake i roto i te putuputuanga e ka akakino te reira i tona pirianga kia Iehova? Kua akakite mai tetai tangata tata Pipiria ko Iakobo e: "Te mate ra aina tetai o kotou i te maki? e tiki aia i te aronga pakari o te ekalesia ra; e na ratou e pure iaia ma te akatainu iaia i te manongi i te ingoa o te Atua ra: E e ora taua maki

16. Me e manamanata kino to tetai i roto i te putuputuanga, eaa ta te aronga pakari ka rauka i te rave?

ra i te pure akarongo, e na te Atua aia e akatu ki runga; e i rave na aia i te ara ra, e akakoreia tana ara." (Iako. 5:14, 15) Me kare te taeake tei "maki" i te pae vaerua e akakite i te manamanata ki "te aronga pakari," e kua kite te aronga pakari i tona turanga ka anoanoia ratou kia viviki i te oronga i te tauturu. Me pure ratou no te au taeake e me turuturu ia ratou i te au tuatau ngata, ka akaari te aronga pakari e e au tiaki mamoe meitaki ratou no te mea te akamaroiroi ra ratou i te au taeake kia tavini ua rai i te Atua ma te reka-reka.—*E tataua ia Isaia 32:1, 2.*

<sup>17</sup> I roto i ta ratou au angaanga e rave ra i roto i te akaaerenga a Iehova, te angaanga maroiroi nei te aronga pakari i te aru ia Iesu Karaiti, "te tiaki mamoe maata." Ka tauturu teia aronga pakari i te anana kia maroiroi e kia tavini tiratiratu i te Atua. No teia au angaanga e raveia nei, akaperepere tikai tatou i te au tiaki mamoe aroa e to tatou Tiaki Mamoe Maata, ko Iehova.

17. Me aru te aronga pakari i te akaraanga o "te tiaki mamoe maata," ka akapeea te putuputuanga me puapingaia?



# “Mei te Onu Rai Au i Roto i Tona Anga”

I ROTO ua i te iva ra o te kamupeini akakitekite aere tei raveia i roto ia Aukute/Tepetema 1929, kua tere atu i te 10,000 aronga akakitekite i Marike tei piri atu ki te reira. Kota mirioni au puka e te au puka rikiriki ta ratou i oronga aere ki te tangata. Mei te okotai tauatini o te aronga tei tutu aere i te Patireia, e au painia ratou. Viviki tikai tera numero i te kake! Akakite te *Bulletin*\* e, e “mea umere tikai” te numero ou o te au painia, e toru taime maata atu mei te 1927 ki te 1929.

I te pae openga o te 1929, kua kino takiri te turanga o te moni. I te ra tei karangaia e e Black Tuesday—roto ia Okotopa 29, 1929—kua topa takiri te turanga o te moni e te apinga i runga i te New York Stock Exchange e kua riro teia nuti kino, tei totoa viviki ua, ei takino takiri i te turanga no te akatereanga o te moni i te ao katoa nei tei karangaia e ko te Great Depression. Tauatini ua atu au pangika tei pou te moni. Akamutu ua te au pama tanu kai kare e angaanga akaou. Topiriia te au pitinini mamaata. Mirioni ua atu tei ngere i te ngai angaanga. I te 1933, rave aereia te kainga o te tangata e te au pitinini oko kainga, taeria te 1,000 kainga i te ra okotai no te mea kare e moni akaou i te tutaki.

Akapeea ra te au painia tamou i te akono anga ia ratou i roto i tera turanga? Tetai paunga, ko to ratou apinga akaoro to ratou kainga. Kare e tutaki e kare e tero, riro teia ei tauturu ia ratou kia rave i ta ratou angaanga orometua kare e moni maata e pou.<sup>#</sup> Te au taime o te uruoanga, e akariroia ana teia au apinga akaoro mei te pia moe i roto i te otera. I te 1934, kua tuku mai te *Bulletin* i te parani no tetai ngai nooanga tau ua tei kapiti mai i te au mea mei te vai, te umu, te roi atuatu e te auaro no te paruru ei arai i te anu.

Te au taeake kite i te kimi ravenga takapini i teia-

\* Teiane kapikiia te reira e ko *Ta Tatou Angaanga Patireia*.

<sup>#</sup> I taua taime ra, kare te maataanga o te painia e angaanga moni ana. Ta ratou puka Pipiria e iti mai te moni ka tutaki ratou, e taangaanga ana ratou i te moni tauturu ka rauka mai ei tauturu i te akono ia ratou.



nei ao, e tamou ana ratou i te au uira toroka ki raro ake i to ratou are mei te toroka rai ei ngai nooanga no ratou. Karanga a Victor Blackwell e, “kare o Noa kite no runga i te maani poti,” e “kare rai oku kite no runga i te maani are terera.” Inara kua rauka iaia i te maani.

Mei tera rai a Avery raua ko Lovenia Bristow, tei runga ake to raua are i te uira motoka. Karanga a Avery e, “mei te onu rai au i roto i tona anga—ka apai aere ua au i toku kainga.” To raua nga tokorua painia ko Harvey e Anne Conrow, tei runga katoa to raua are i te uira motoka, e auaro pepa te paruru, kua peniia ki te ta. E pururu mai ana te pepa i te au taime pouroa ka neke raua i to raua are. Maara ia Avery e, “Kare roa e tangata i kite ana i tetai terera mei tera te tu i mua ana, e kare katoa rai, mei taua taime maira!” Akakite a Avery e ko teia nga taeake e ta raua nga tamariki “te ngutuare tangata mataora roa atu taku i kite.” Tata a Harvey Conrow e, “Kare rava matou i ngere ana i tetai apinga, mataora ua matou i te rave i te angaanga a Iehova e te akaruru anga i roto iaia.” Muri mai kua aere pouroa te ngutuare tangata Conrow ki te Apii Gileada e kua tukuia atu ratou ki te angaanga mitinari i Peru.

Ko te ngutuare tangata Battaino katoa tetai tei painia ana. To raua kite anga e ka anau mai tetai pepe na raua, kua akariro raua i to raua toroka Model A Ford

no te 1929 ei kainga, “mei te otera rai” me akaaiteia atu ki te au puakapa i noo ana ratou i roto. No to raua inangaro i teia angaanga kua rave atu rai raua e ta raua manga tamaine i te reira, te tutu aere anga ki te au tangata Itaria e noo ra i Marike.

Maata te tangata tei akarongo mai ki te tuatua meitaki, inara kare e rauka ua ana i te oronga mai i te moni tauturu no te au puka Pipiria no te ngere, e no te kare e ngai angaanga. Inara e oronga mai ana ratou i te au tu apinga ei oko i te puka. E 64 apinga tukeke ta tetai nga painia i tata ki raro, tei orongaia mai e te aronga tei inangaro i te puka. Tataia te reira “mei te papaanga apinga rai i roto i tetai toa.”

Aravei a Fred Anderson i tetai tangata i runga i te pama tei inangaro i te au puka e kua oronga mai aia i te titia o tona mama. I runga i tetai pama ke mai, kua inangaro tetai tangata i te puka inara karanga mai aia e, “kare oku titia i te tatau.” I te aao anga aia i te titia o te tangata i runga i te pama i te pae ua mai, kua rauka iaia te tatau i te puka e kua oake mai i tetai apinga ei oko i te puka e te titia.

E apai aere ana a Herbert Abbott i tetai pia aao moa i roto i tona motoka. Me taeria e toru me kore e a moa, apai aia ki ko i te makete i te oko, ei akaki i tona mo-

toka ki te penitini. “E pou ana ra ta matou moni i tetai au taime? Ae, i tata ei aia, inara kare matou e akariro ana i te reira ei tapu ia matou. Me e penitini tetai i roto i te motoka ka aere matou, ma te tuku i to matou akarongo e to matou irinakianga ki roto ia Iehova.”

Na te irinaki pu ki runga ia Iehova e te manako ngaueue kore i tauturu i tona iti tangata i roto i taua au mataiti ra. Te tupu anga tetai matangi ririnui e te ua, ora ua mai a Maxwell raua ko Emmy Lewis te oro anga mei roto i to raua terera i mua ua ake ka topa mai ei tetai tumu rakau ki runga i to raua terera. “Kare teia au mea e riro ana ei araianga,” i tata ei a Maxwell, “e au tamanamanata ua e kare rava matou i manako ana e ka tuku i te au. E maata te angaanga tei anoanoia kia rave, e kua akakoro rai matou i te rave i te reira.” Ma te matakore e te tauturu a te au taeake, kua rauka ia Maxwell raua ko Emmy i te maani akaou i tetai kainga terera no raua.

I to tatou uaorai nei au tuatau ngata, ko teia katoa rai te tu akaatinga o te mirioni ua atu o te Au Kite o Iehova. Mei taua au painia i mua ana, te inangaro nei rai tatou i te rave ua atu rai i ta tatou angaanga tutu e tae ua atu ki te taime ka akakite mai a Iehova e kua oti te angaanga.

E are terera te apaiia ra ki tetai tua mai i te kauvai i te tuatau ririnui o te ua i Initia



Ka rauka i te kopi mai i teia makatini e te au puka ke atu kare e tutaki mei te Web site [www.jw.org](http://www.jw.org)



Ka rauka katoa ia koe te tatau i te *New World Translation* i te reo Papaa i runga i te Initaneti

Aere ki te [www.jw.org](http://www.jw.org), me kore scan i teia code



w13 11/15-RA  
130823